

Mitume-
Ncwee'õkhě

(Sura 9-18)

Mitume- Ncwee'õkhẽ

(Sura 9-18)

Matendo ya Mitume
(Sura 9-18)
katika lugha ya Kisandawe

Wycliffe Bible Translators



Pamoja na
Huduma ya Kutafsiri Biblia
na Kuendeleza Lugha ya Kisandawe
S.L.P. 1369
Dodoma

Mitume-
Ncwee'õkhě
(Sura 9-18)

Acts
(Chapters 9-18)
in the Sandawe language of Tanzania

Toleo la Kwanza
2016

Mchoraji wa michoro
ni Raphael Leke, Magambua.
Imetumika kwa ruhusa.

Ramani © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.
© 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mitume-Ncwee'ōkhē

Saulī piq'ia Yesuts'a aarets'i

9 ¹ Nqekhē hewekhedta, Saulī ieā Ba'ese Yesu-x'aaisōsots'a ura ncoosugku wak'a'ī'ōts'a. Nqets'ekhe bpaā kuhanigkimee ba'esēx'anaa hik'i ² nīgā barua i'waa'ōga nqwanee Dameski-mji-sinagogi-ba'ewasēgkimeea. Ikhi ncwee'ōts'isi', xo'na hik'isagkimeea nī hia Yesu-xoo x'aaisōsoa q'oo'īgi', makhā nī tametchii', hic'awa'īgkwā Yerusalemunaa nogka'ī.

³ Hewe'gaa Saulī miindzoōga baaraa. Hia hik'iyōō Dameskīts'a beebasii', hi'ai' gkwaa bpaangki tl'ungutcheaa tchia'dtea xome. ⁴ Bpaā q'umanaa q'awe nīgā rōga ke'e bpaā ikha xagkats'ae, gka', "Sauli! Sauli! Hosi bpii tcōtcosese?" ⁵ Saulī bpaā ikha bo, "Habpusi'na hobpo Ba'ese?" Bpaā gka', "Tci Yesusiga', habpaā tcōtcosets'esīsi. ⁶ Swesi' nxumegko! Hik'igkō mjīdtana nxee, xo' bokhibposo habpu ncweets'ē."

⁷ Makhāso miindzoōdta hewekhighkisōso bots'ea' k'waamaā ayee rō hewets'i ke'ea'ōgkimee, bpaā tcūsi'

sayosësi' cātchoo. ⁸ Saulī bpaā gkongo'a nxume, bpaā tcūsi' hia c'ee'õga x'weei', haa c'eesats'i daatchee, heegkwea. Haaso hewe-wa'amāso aa tl'üts'i nqaasisoaa Dameskits'a' nxeegkaa. ⁹ Bpaā nqe swamgkikhia dtoo c'eetcheea. Hiisii mehēgi mantchatchee haa ts'eetchee.

¹⁰ Swena, xo' Dameskits'i, Yesu-x'aai gkoose, xwā heweiā Anania. Ba'ese Yesū bpaā ladi'modtaa haqa, gkiagka', "Anania!" Bpaā gka', "Hoo Ba'ese." ¹¹ Ba'esē bpaā ikha bogkwee, "Swe Yuda-ts'aanagko hik'i, barabara Nqīts'isea' haqats'ē'õna. Hii nxeei', xagkats'agko ncemese Tarsotche cisē hagkuua ie'õts'i, xwā heweiā Sauli. Swe salaa iē, ¹² nī ladi'mōdta Anania habpua cābpo, bpii koō heweeaa iets'ēdtanai nxeē nīgī tl'ūgi gkaats'e bpaā tl'eseē c'eei."

¹³ Ananiāsi' bpaā ikha bo, "Ba'ese, ncomoso deetesox'a'asi ke'e hewe Saulīgaa habputs'i aarets'isisōsoa khaa ncwe'ikhe' xo' Yerusalemuts'i.

¹⁴ Nī swe ogki barua'iga ci kuhani ba'ewasēx'a'a siē, tchiaso habpu-xwāts'i aarets'isisōso hic'awa'isanaa."

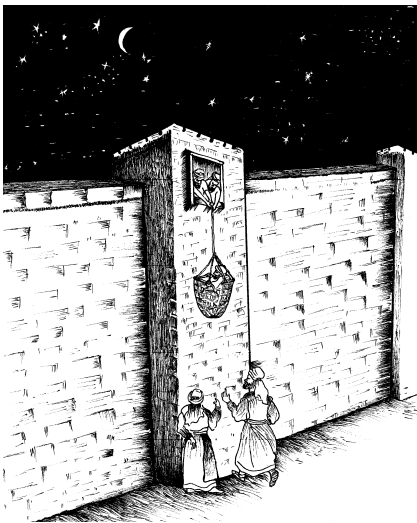
¹⁵ Ba'esësi' bpaā ikha Ananiāga bogkwee, gkiagka', "Hik'igko dtakhi! Ncemeseē hewe tcaa malhee gkoo, bpaā tcigkimee ya'abei. Wayahudits'esōsogkimee tcina'waakhëts'i boi nī heso-wafalmēsogkimeegki nī Israeli-nxagkōsogki. ¹⁶ Lade'eesi tcaa hewenasi gwesegawaakhe' hīgikhe' tci-xwagkimee tcōtcosets'ii'õ."

¹⁷ Hewe'gaa Ananiā hik'i nīgā hewe koōdtanaa nxee. Bpaā hewe-tl'ūkhēga Saulī c'aangkinaa gkaā ikha

bogkwee, “Sauli tci-dogoeebpo, Ba’ese Yesu habpaa ondtenai iẽ cisi’ xoots’i dtu’bposẽgaa habpux’anaa kinsese gkoo tl’eseẽ c’ee, bpaã Warangee-Mooaa qõbpo.” ¹⁸ O’ dtidtee gkwaa Sauli-cweedtatcheaa tla lhak’aa qhoo, bpaã tl’eseẽga c’ee. Bpaã nxume, aa badtizaa. ¹⁹ Hia mantchã tlemsei’, bpaã samboa tl’eseẽga q’oowe.

Saulĩ Yesugkimeea Dameskits’a ya’abe

Saulĩ nqe maa’dtoa Dameskits’i ie Yesu-x’aaisõsokhigki, ²⁰ nĩgã ts’ekhenasãts’a sinagogikhẽdtaa Yesũdtanaẽts’i bo’õga baaraa, gka’ hewega’ Warangee-Nxowẽ. ²¹ Ncomoso tchiaso hia’ Saulĩts’a’ ke’ei’, aa ura’ ayeẽ xagkats’awãgki, gkia’gka’, “Ncemeseẽ heeu are hewets’e Yesu-ncomosokhẽts’i tcõtcosesẽ xo’ Yerusalemuts’i? Are onagki heso



Paulĩ kabpu’ĩga dzaka’dtena qhweets’a’ x’agkugkee

ncomosõsots’i nqa’wasana citchee nĩ kuhani

ba’ewasẽx’ana khe’ĩgi

xo’na?” ²² Saulĩsi’ bpaã

dtaangkinaa iẽ sambosi

Yesũdtanaẽts’i ncomoso

somasugkũdta. Hewe-

somasugkũdta, Wayahudĩso

Dameskits’i

neesisõsogkimeea hembets’a

bokhi’ĩ Warangee-

andigkookhẽ’ĩga, gkiagka’,

Yesũga’ Masiyã, gkwaa

gkwesegoots’igkia rema’ĩ.

²³ Hia nqe deeteeaa c'udtugkuwai', Wayahudīso aa kiki'sēgkī Sauli wak'aa'õts'a' sayo. ²⁴ Nī tl'eseēgki, dtweē nī k'imeedtea' neē mji-dtanga'khē'õga' c'ee, wak'aasagkimeea'. Bpaa tcūsi' Saulī bõ hewe hesoaa gwesegaeēts'i ke'ea. ²⁵ Hewegkimee heweaa somasugkuts'esōso aa dtweea' kabpu ba'eteedtana' bpee ni'ã gku'iga' mji-suruts'i qhwee'iga' dzaka'dtena' x'agkugkee. Bpaa Dameskītcheaa tchegkeri.

Saulī Yerusalemunaa kwaa

²⁶ Hewe'gaa Saulī Yerusalemuna kwaa. Hia nxeei', Yesu-x'aaisōsodtana korats'i'õga x'wee. Hesosi' tchiaso aa ncoowe, aarets'itchoo'õgkimee hewegki Yesu-x'aa'õts'i. ²⁷ Bpaa tcūsi', Barnabasiaa Saulīga siē mitumēsox'anaa khee. Nīgã tchiaa bo'waakhi'ī Saulīgaa Ba'ese Yesua xoots'a cākhe'a nī Ba'esēgaa Saulīnaa sayokhe'gkia nī heweaa Yesudtanaēts'a xo' Dameskits'a ncootcheeaa bokhe'gki.

²⁸ Saulī hesokhigkiaa nee nīga'ã Yerusalemūdta' ringooringoo, bpaa ncomosogkimeea Ba'ese Yesudtanaēts'a ncootcheeaa bo. ²⁹ Wayahudi Girikigki'ī sayosisōsoxhigkiaa sayō kongomawāgki, hesosi' wak'aasagkimeea'. ³⁰ Dogo aarets'idtasōso hia' bõ hewets'a' ke'ei', aa Saulīga' siē Kaisaria-mjina' qeeme, xo'tche aa Tarsona' kinsee.

³¹ Nqekhē hewekhedta, aarets'isisōso-gumbēso putl'uma' ke'ets'i qwaā tchiats'a', Yudeā nī Galilayā nī Samariadtagki, hewegkimee aa samboa' q'oowe. Nī Ba'ese Yesuts'a' halimsewa ni'ã heweaa bokhe'a' ncweewa, bpaa Warangee-Mooaa dzigidadtaa

hesots'a samboa i'wa. Hewe xoo'ĩ aarets'isisõso-gumbẽ gkwaa dtaangkinaa iẽ q'okonats'i.

Ainea bponaee'õ

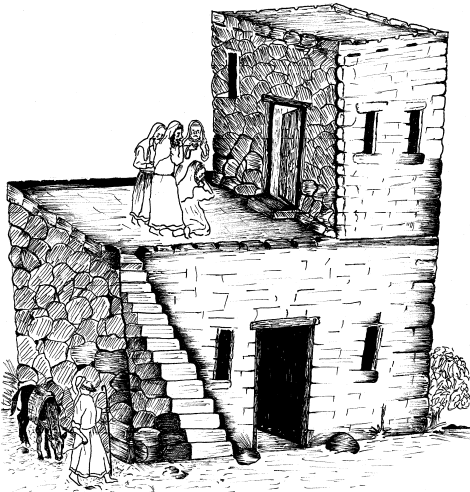
³² Swena, Petrõ hia qwaaqwaats'i werei', Yesuts'i aarets'isisõso Lida-mjidta neesisõso'õgki nxeea. ³³ Xo' bpaā ncemesee ts'ekhea q'owe, xwā heweĩā Ainea. Heeu khoso'õ-k'waoose, ts'adets'i maagka 8a nxinẽ ie.

³⁴ Petro bpaā ikha bogkwee, "Ainea, Yesu Masiyā bponabpoa. Haangagkõ nxume! Habpu-ts'adẽgko kunts'isee." Ts'ekhenasāts'i Aineā bpaā nxume!

³⁵ Ncomoso tchiaso Lidadta neewasisõso nĩ Saroni-qwaa nxinesẽdtasõso hia' Aineāga' cā bpaā werei', aa piq'ia' Ba'ese Yesũts'a' aarets'i.

Petrõ Tabitaa c'ekwee tlaasisusua

³⁶ Swena, Yopa-mjidta Yesu-x'aaisu gkoosusu, xwā hesuiā Tabita, Girikigki'ĩ xwā hewe Dorkasi, magkawa' t'ak'adto. Hesu



ncwee'õ lhaa'wasa ncweewā nĩ mutugugkisa adugkuwa. ³⁷ Hiisii saa k'wawea tcheets'i. Ncomoso aa miimbāga' nxokõ ni'ā guraa gorofats'ieđta' nxinkwee. ³⁸ O'si' Yesu-x'aaisõso aa ke'e gka' Petrõ Lida-mjits'i

gkoose, Yopa beebaa. Aa makha gkisosoa' hewex'ana' kinse'i, uri nqwaneesana', gka', "Cigko lhibedtena sü'dtena."

³⁹ Petrõ bpa a haanga aa hesokhigkiaa x'aagki. Hia Yopãts'a nxeei' aa gorofats'iẽ guraãna' qeeme. O' mehembe makhaa lha'dtekhi'ĩsõso deeteeso aa Petrõga' kox'oseea' neea' k'ee. Aa kandzũ nĩ gitl'e hingekhẽga' ladi'mee, Tabitãsuua c'eesusuts'isa ti'waakhẽ.

⁴⁰ Petrõsi' bpa bo aa tchiaso dzakana dtuso. Bpa a gkudtumdtẽ Warangeets'a nqwane. Bpa a miimbã'dtenaa piq'i gkiagka', "Tabita, haangagko!" Saa hesu-cweekhẽsa pak'a'amsee. Hisa Petrõsa cãgeei' saa haagkits'i. ⁴¹ Bpa a tl'ũts'a nqaasũ adugkeesu nxume'õts'a. Bpa a mehembẽsoa haqa'i nĩ Yesuts'i aarets'isisõso hinsõsogki nĩgã Tabitãsua lade'i c'eesusu'õts'a. ⁴² Hewe ncwets'isẽ bpa a Yopa'dte qwaa tchiats'a ke'ets'i, aa ncomoso deeteesoaa Ba'ese Yesũts'a' aarets'i. ⁴³ Hewe'gaa Petrõ o' Yopats'i nqe deetea ie gkelemba ncweei-ts'aagkua, xwã heweiã Simoni.

Kornelioa Petrots'a haqa

10 ¹ Kaisaria-mjĩdta asgkarigkimee ba'ese gkoose, xwã heweiã Kornelio. Hewe Italia-gumbea' haqats'ẽdtatchenaa nxume, asgkari 100naa.

² Korneliõ hewe-ts'aagkusõso tchiasokhigki Yakhwets'a' halimsewã hewea bowats'ekhẽts'a' ke'ẽ ncwee. Hewegki deetea ncuncu'waa Wayahudi-

mutugukhëts'i uri adugkũĩ, nĩ tl'eseẽgki sala-ncemesee.

³ Nqe ts'ekhe ^a saa 9wasëts'i, bpaaladi'modtaa hembets'a ca'waa, Warangee-malaigkaa cĩ nĩgã bogkwee, gka', "Kornelio!" ⁴ Korneliõ bpaalalaigkãnaa cweea dtugkuwaã ie gkwaa gkwadtiaa cits'ee, bpaaladi' gka', "Hotcoosi'na ba'ese?"

Malaigkã bpaaladi' ikha bogkwee, "Warangee habpusalakhëts'i ke'ea nĩ habpaaladi' mutugui adugkukhe'gki cãga nĩ hewekhe tchia gotl'okhimseea. ⁵ Swesi', makhagko Yopa-mjina kinseĩ. Xo'ncemesee gkoose, Simonia' haqa, dtẽ xwã heweiã Petro, aa bogkwee bpaaladi' ci. ⁶ Simoni, gkelemba ncweeĩ-ts'aagkua waginitsĩ ie. Koõ heweiã bahari-xharãts'a nxume."

⁷ Malaigkã hia hewekhea bo'waagkwẽ q'ookai', bpaaladi' tchegkeri. O' Korneliõ bpaaladi' hewe-pagadzi gkisosoa haqaĩ, nĩ asgkariee ts'ekhe hewets'i adugkuwasisõsodtatche, Warangee-bo ke'ẽ ncweesẽ.

⁸ Bpaaladi' ncwencwets'i wasekhẽ tchiaa bo'waakhi'ĩ nĩgã Yopãnaa kinseĩ.

Petrõ ladi'moa ca'waa

⁹ Peyëts'i saa 6wasëts'i k'imeedte, heso swamgkisõso aa Yopats'a' beebasi. Hiisii Petrõ bpaaladi' ^b gkumbunaa gke salasanaa. ¹⁰ Bpaaladi' ts'oots'isi'õ ke'ets'i'õga baaraa nĩgã mantcha'õga sona. Hia' neẽ mantcha'a ncweeĩ',

^a **10:3 saa 9.** Wayahudĩso hiai' saã hewets'a' salawa.

^b **10:9 gkumbunaa gke.** Wayahudĩso surunxosu ts'oo'dtosua' tlinewa gkumbũga' ringoseẽ, c'wasãgkits'e qwaa q'oowesagkimeea'.

bpaá Warangeeaa hewe-moodtanaa cits'ee bpaá ladi'moa ca'waa. ¹¹ Ladi'mõdta, bpaá tl'ungũga cã gkwaa nqoots'i nĩ tcuunxowe gitl'e mee lhak'ee, dtadtakhẽ hewe'waĩ hagkakhi'iga' nqaã q'umadtana' neẽ x'agkugku.

¹² Hewedta tcuu gkalee humaahumaa neese xhadta hagkakhiwasẽ nĩ tcuunxogkõ nĩ twiigki.

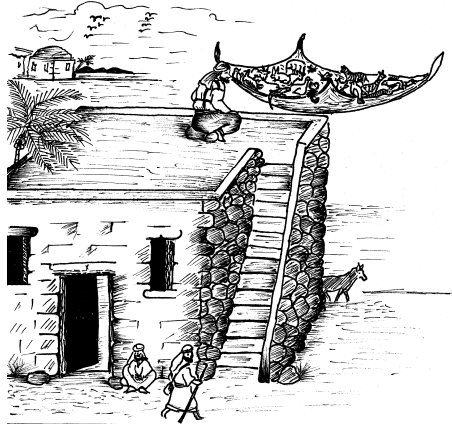
¹³ Petrõ bpaá rõga ke'e bpaá ikha bogkwee, "Petro, nxumegko, tl'itegko nigkõ ncini!"

¹⁴ Petrõsi' bpaá ikha bo, "A'a Ba'ese! Udtaasãts'i magkaa Warangee-

sheriaa gka' khwalhoowasekhẽts'i mantchasisits'e."

¹⁵ Rõ hewe bpaá tl'eseẽga ikha bo Petrõgkimee, "Magkaa Warangeeaa korok'omseekhẽts'i, meegko gkiigka' khwalhoowase." ¹⁶ Bõ heeu swamgkiwanaa ncwets'i ni'ã tcuunxowẽga' tl'unguna' kwaasee.

¹⁷ Petrõ hia iẽ xookhia xagkats'awats'ii' hewe ladi'mõdtanaa hotcoo bõse'õts'ai', haaso makhãso Kornelioaa kinse'ĩsõso Simoni-koõ xagkats'ayoo'ã q'oowe. Aa dzaka' dtanga'ts'a' lheẽ neẽ ¹⁸ haqã xagkats'a, gkia'gka', "Ncemeseena o waginee gkoosene, Simoni Petroa' haqats'ẽ?" ¹⁹ Petro hia iẽ xookhia hewekhe ladi'mõts'a' gkwesegai', bpaá Warangee-Mooaa ikha bogkwee, "Simoni, makha swamgkiso neesiso habputs'a' itchã ma'e.



Petro gitl'e lhak'eea ladi'modtaa cãgee

²⁰ Haangagkõ x'agki nigkõ x'aa'ĩ mee lhongo'lhongo'õ, tcaa habpux'ana kinse'ĩ gkoo."

²¹ Petrõ bpaā x'agkĩ haaso makhāsoa ikha bokhi'ĩ, "Tciga' sīgaa itchats'esīsi. Hotcoogkimee ncađti?"

²² Aa ikha' bogkwee, "Asgkarigkimee ba'esegaa kinsesũ, xwā heweiā Kornelio. Hewe Yakhwets'a halimsewā heweaā bowats'ekhēts'a ke'ē ncwee nĩ xoo nqĩts'ise x'aase nĩ Wayahudi tchiasoaa halisee. Warangee-malaigkaa bogkwee bpaā hewe-ts'aana haqabpoi, nĩ bõ habpu bogkweebpokhēts'i ke'ei."

²³ Hewe'gaa Petrõ bo aa koonā' nxee, aa hewe-wagineets'iso.

Petrõ Kornelio-koo'õga nxee

Peyēts'i, Petrõ bpaā miindzoõga baaraa hesokhigkiaa nĩ dogo aarets'idtasõso Yopats'isõsodtatcho hesokhigkiaa x'aagki. ²⁴ Nqē gkisokhiēts'i aa Kaisaria-mjįđta' nxee. Korneliõ sona'ĩga iea dara, hewe-ts'aagkusõsõ nĩ hewe-maamaakhi beebasõsoa kiki'se'ĩ.

²⁵ Petrõ hia iē nxeei', Korneliõ bpaā c'wakhe'ee nĩ gkuđtumđtegwē halimse. ²⁶ Petrõsi' bpaā haangasugkuseaa ikha bogkwee, "Nxumegko, tcigki habpukhe' đtakhi ncemeseesi gkoo." ²⁷ Hewe'gaa Petrõ koodtanaa nxee Korneliõgki sayosisoaa, bpaā ncomoso deeteesoā q'oo'ĩ kikiāgki'ā nee. ²⁸ Petrõ bpaā ikha bokhi'ĩ, "Sīgki manaasisĩ, hingo sũ-sheriā meenaakhisūtchee ncomoso Wayahudits'esõsokhigkisũ korats'isats'i, haa heso-koo'õna ni'õts'igki. Bpaā tcūsi', Warangeeaa bokhise

gka', mee'e ncemeseets'i gkisi khwalhei haa khaa.

²⁹ Hewegkimee, sīgaa haqasesi' lhongo'tcheea ci.

Swesi' xagkats'asīge', hotcoogkimee haqase?"

³⁰ Korneliõ bpaā ikha bogkwee, "Nqe swamgkikhi c'udtugkuwasēts'i ts'aagkusi iē sala, saā heeuts'ikhe', magkawa' saa 9ts'i k'imeedte. Hisi cīgi', sii ncemeseesi cāgee tci dtaangkia nxumē ie gitl'e miniminiwaa nxeesugkuwaā.

³¹ Nīgā ikha bokhise, Kornelio, Warangee habpu-salakhēts'i ke'ea nī habpaa mutugui adugkukhe'gki gotl'okhia. ³² Hewegkimee swesi',

makhagko kinse'ī Yopa-mjina, aa Simoni nogkaakhibpo, Petroa' haqats'ē. Hewe Simoni,

gkelemba ncweeiā-ts'aagkua waginits'ī ie, koō heweiā bahari-xharāts'a nxume. ³³ Hewegkimeegasi

ts'ekhenasāts'isi makhasi habpux'anasi kinse'ī,

habpugki urii lhaai ncwee ci'õts'i. Swesi' sū tchiasū

Warangee'õgo nee, oo sūgkimee bowats'ē

Warangeeaa bo'waakhibpokhē tchiats'i ke'e."

³⁴ O'si' Petrõ bpaā bo'õga baaraa, gkiagka', "Swesi' manaasi araa Warangee ncomosots'i pank'esets'e'õ!

³⁵ Bpaā tcūsi' boyo tchiadta, ncemesee hia

Warangeets'a halimsē nī hewe'õga lhaa ncweei', bpaā meenaagkwe. ³⁶ Sīgki ke'ee bõ Warangeeaa Israeli-

nxagkoa īge'īgiāts'i. Bo Lhaaūga bokhi'ī aa putl'uma dturudte Warangeekhigkiaa Yesu Kristu-xoo'ī. Heeu

Yesū hewega' ncomoso tchiasogkimee Ba'esē. ³⁷ Nī

ke'ee Wayahudi-q'uma tchiadta ncwencwets'iwasēts'i.

Galilayats'a baaraawa, Yohanaa ncomosots'a

badtiza'īõga bo'õtchea. ³⁸ Magkawa', Warangeēgaa

Yesu Nazaretits'iēga malheē Hewe-Moõ nī samboa

iee. Yesũ bpaá qwaá tchiats'a ringooringoõ lhaa ncwee, nĩgã tchiaso shedtaniaa sogkona'ĩsõsots'a bpona, Warangee hewedta gkoose'õgkimeea.

³⁹ Hewekhe tchia Yesuaa Wayahudi-q'umadtã nĩ Yerusalemudtaa ncweewats'ekhẽ, sũ-cwee'ĩgo cá'waa. Yoo aa teena khokhosee'ĩga' wak'aa, ⁴⁰ bpaá tcũsi' nqẽ swamgkiẽts'i Warangeeaa lha'dtewasedtatchea c'ekwee nĩgã ncomosoa lade'sugku'ĩ. ⁴¹ Ncomoso tchiasots'e cãsisõso, bpaá tcũsi' Warangeeaa ncomosoa malhe'ĩ aa heso cãso. Magkawa' sũ heweaa lha'dtewasedtatcheaa c'eẽ q'ookasi'o hewekhigkisũgaa mantchã nĩ ts'eesusũsũ. ⁴² Hewegki ikha bokhisũ gka', ncomosogkimeeo' Bo Lhaaũts'i bo, nĩgo'õ dtelha bokhi'ĩ gkiogka', hewega' Warangeeaa malhee'ĩ bpaá c'eewasisõsõ nĩ lha'dtesisõsots'igki xhẽgkui. ⁴³ Heeu Yesũdtanaẽts'i, Warangee-xumaiso tchiasoaa bo, hingo ncemesee hewets'i aarets'isẽ, Warangee heweqhwadtats'ĩ dtedtegkuwaagkwei Yesu-xwa'ĩ."

⁴⁴ Petrõgaa bõ hewekhets'a iẽ sayosi', ts'ekhenasãts'i bpaá Warangee-Mooaa tchiaso neẽ bõ hewets'i ke'esisõsoa qoo'ĩ. ⁴⁵ Haaso Wayahud'iso Yesuts'i aarets'isisõso Petrokhigkiaa ncadtisisõso aa ura' ayee hia' cá bpaá Warangeẽ Wayahudits'esõsoa Hewe-Moo-zawadia ĩge'ĩgi', ⁴⁶ magkawa' ke'e'ĩga' aa sayo xa'waa'ĩga' bo nĩ Warangeets'a' halimse.

O' bpaá Petroaa ikha bo, ⁴⁷ "Ncomosõso heeso Warangee-Mooa' q'oowe sũgaa q'oowekhe'a'. Swesi' ncemesee ts'a'ĩ badtiza'ĩõ x'a'se'ĩõ daaiã tchee!"

⁴⁸ Hewe'gaa bo gka', Korneliõ nĩ wa'amãso

badtiza'ikhi'a' Yesu Kristu-xwa'ĩ. O'tche aa Petrõga' nqwane bpa a hesokhigki nqe maanekhi iei.

Petrõ Wayahudits'esõsona ncwets'iwasēga bo'waa

11 ¹ Mitumēso nĩ dogo aarets'idtasõso hinsõso xo' Yudeats'i ke'ea' hingo Wayahudits'esõsogki areets'ia' Warangee-bõ Yesudtanaēts'i. ² Hewegkimee Petrõgaa Yerusalemunaa kwaasi', Wayahudiso Yesuts'i aarets'isisõso aa hewekhigkiaa kongomawāgkia' baaraa, ³ aa gkia'gka', "Habpu ncomoso Wayahudits'esõso-koonai nxee bpee hesokhigkisigaa mantcha!"

⁴ O' Petrõ bpa a tchiaa ts'ekhitsu'ekhia bo'waakhi'ĩ hewekheaa ncwencwets'ikhe'a, gkiagka', ⁵ "Nqe ts'ekhe Yopa-mjĩdtasi iē sala, bpa a Warangeeaa tci-moõdtanaa ci'tche sii ladi'mosi cāgee. Ladi'mõ hewedta, tcuunxowe git'l'e mee lhak'eesi cāgee, dtadtakhē hewe'waĩ hagkakhĩ'ĩga' nqaā q'umadtana' neē x'agkugku tl'ungutchea', gkwaa tci'õga beebasi. ⁶ Sii lhaasi c'eeyoõ nĩ gkidta' tcuusi ca'waa, xhadta hagkakhiwasekhē, tcuu dzakadtakhē, tcuunxogkõ nĩ tuiigki. ⁷ Nĩ tl'eseēgki rōsi ke'e bpa a ikha bokhise, gkiagka', Petro, nxumegko, tl'itegkõ ncini! ⁸ Tcisi' sii gkisigka', A'a Ba'ese! Udtasāts'i tcuu Wayahudisheriaa gka' khwalhoowasekhēts'i ncinisisits'e. ⁹ Hewe rōsi' bpa a tl'eseēga tl'ungutcheaa ikha bokhise, Magkaa Warangeeaa korok'omseekhēts'i, meegko gkiigka' khwalhoowase. ¹⁰ Bõ hewe gkwaa swamgkiwanaa ncwets'i, o'tche aa tchia' tl'unguna' kwamsee.

¹¹ Hiisii dtakhi aa makha swamgkisoaa koõ sūgaa neets'ē'õga' nxee. Heeso tcixana' kinse'ĩ Kaisariatchoa'. ¹² Bpaa Warangee-Mooaa ikha bokhise gka', x'aa'ĩge' mee'e lhongo'lhongo'. Hewe'gasi x'aa'ĩ heeso dogo aarets'idtasõso 6sõsokhigkisūgaa. Bpoo ni'ĩ Korneliõ-koonao nxee. ¹³ Hewe bpaa dte'waakhisū malaigkaa cākhe'a hewe-koodtaa nxumē bo'waagkwesē, gka', Makhagko Yopa-mjidtana kinse'ĩ, aa ni'ĩ Simoni bogkwee, dtē xwā heweiā Petro, bpaa ona ci. ¹⁴ Hewe bo'waakhibpoi hawē xoõ'ĩ habpu-ts'aagkusõso tchiasokhigkisī bpoonasī'õ.

¹⁵ Hisi bo'õsi baaraai', bpaa Warangee-Mooaa qõ'ĩ sūga udtāa †baarasats'a qõsūkhe'a. ¹⁶ O' sii Ba'ese Yesu-bõts'isi gotl'okhi hewēaa bokhe', gka', †Yohana ncomoso ts'a'ĩga badtizawaa, bpaa sīsi' Warangee Hewe-Moo'ĩ badtizasīgi. ¹⁷ Hewegkimee hia bpaa Warangeē heeso Wayahudits'esõsoa Hewe-Moo-zawadia ĩge'ĩgi', haau Ba'ese Yesu Kristuts'o aarets'isi'a sūga sūge'ĩ, tcina hosi ee Warangeets'i kongoma?"

¹⁸ Hia' ikha' ke'ei', aa kongoma'õga' bikee. Aa Warangeets'a' halimse ikha' bõ gkia'gka', "Cāgo bpaa Warangeē Wayahudits'esõsogkia heso-qhwadtats'i manawaā bikimā piq'i'õ-qwaa ĩge'ĩ, aa labana nee'õ q'ooweso."

† 11:15-16 Ncwee'õ 2:4

† 11:16 Ncwee'õ 1:5

Aarets'isisõso-gumbë Antiokiats'ië

¹⁹ Stefania' wak'aats'ë nqekhëdta, Yesuts'i aarets'isisõsots'igki tcõt cose'õga' baaraa aa ncĩkaa. Hesodtatcho aa Foinike-qwaã, Kipro-kisiwã nĩ Antiokia-mjina' giribe. Hesogki aa Wayahudi dtitchots'a' Yesudtanaë bõts'a' bokhi'ĩwa. ²⁰ Bpaa tcüsi' hesodtatcho aarets'isiso hinso neesiso Kipro-kisiwã nĩ Kirene-mjiddatcho Antiokiana nca dtisisõso, aa Wayahudits'esõsogkimeegkia' Bo Lhaaũ Ba'ese Yesuiãts'a' bo. ²¹ Warangeë bpaa adugku'ĩ aa ncomoso uri deeteesoaa Yesuts'a' aarets'ĩ ni'ã x'aa.

²² Aarets'isisõso-gumbë Yerusalemuts'ië aa bõ hewets'a' ke'e, ni'ã Barnabasia' Antiokiãna' kinsee. ²³ Hia nxeei', bpaa Warangeeaa hewe-moolhawëts'a ncomosonaa ncweekhe'a cãgee. Bpaa ura magkats'i nĩgã dzigidaa sambosugkukhi'ĩ gka', Ba'ese Yesu-bõkhi'a' x'aa ni'ã hewe'ĩ dturudte heso-dzigida tchia'ĩ. ²⁴ Barnabasĩ ncemesee lhaau nĩ Warangee-Moots'a qõts'i nĩ aarets'ise. Nĩ Yesu-x'aaisõso-gumbë gkwaawura q'okonats'i.

²⁵ Yoo Barnabasĩ bpaa Tarsonaa hik'i Saulits'i itchasanaa. ²⁶ Hia q'oowei', bpaa Antiokianaa nogkaa. Heso gkisosõso aa ts'ekhets'a' kikiãgkiwa aarets'isisõso-gumbëkhigkiaa, aa maagka' dtoo ncomoso deeteesots'a' Yesudtanaëts'a' somasugkũ. O' Antiokiats'iga' baaraa ncomoso Yesu-x'aaisõsots'i Wakristu haqa'õ.

²⁷ Nqekhë hewekhedta, aa Warangee-xuma'waiaa Yerusalemutchoaa Antiokiana' nca dti. ²⁸ Hesodtatche xwã heweiã Agabo, bpaa aarets'isisõso-gumbëdtaa

nxiimẽ Warangee-Moo'ĩga xuma, gka', naragu uri ba'etee nxeei q'umakhẽ tchiadtana. Naragũ hewe gkwaa Klaudioaa ba'esets'isi'a cãts'i. ²⁹ Hewegkimee Yesu-x'aaisõso aa ikha' eegkwãgki gka', heso-sambosambonakhi'a' c'eẽ ni'ã dogo aarets'idtasõso Yudeadta neesisõso adugku'ĩ. ³⁰ Aa ikha' ncweẽ ni'ã Barnabasĩ nĩ Saulia' i'wa'ĩ hesoaa dtugkuwaakhẽga', aa aarets'isisõso-gumbe-di'seẽsogkimee qe'waaso.

Yakobo wak'aa'õ nĩ Petro hic'aa'õ

12 ¹ Mee nqekhẽ hewekhedta, mfalme Herode Agripã bpaã aarets'isisõso-gumbẽdtatcho ncomosõsots'i kha ncwee'õga' baaraa. ² Boa aa Yakobo, Yohana-toots'eẽga' sime'ĩga' wak'aa. ³ Hia cã aa Wayahudiaa heweeaa ncu'waaĩga' haliseei', bpaã bo aa Petrõgki nqaaso. Heeu Wayahudi-sigkugkudtaa ncwets'i Pasagka'a haqats'ẽ, hesoaa mikate hamira gwawawaatchoots'ẽ. ⁴ Hia' Petrõga' nqaã q'ookai', bpaã hic'a-qwaanaa nxeesugkee, nĩgã asgkari-gumbe hagkakhidтана bpee, asgkari hagkakhihagkakhivasẽ, aa c'eegkaaso. Herodẽ, hia hewe sigkugkũgaa c'udtugkui', ncomoso'õna dtugkee'õga gwesegae nĩ xhẽgkuwaai. ⁵ Hewegkimee, Petrõ hic'a-qwaadtaa ie, aarets'isisõso-gumbẽsosi' ura' neẽ Warangeets'a' nqwanegkwe.

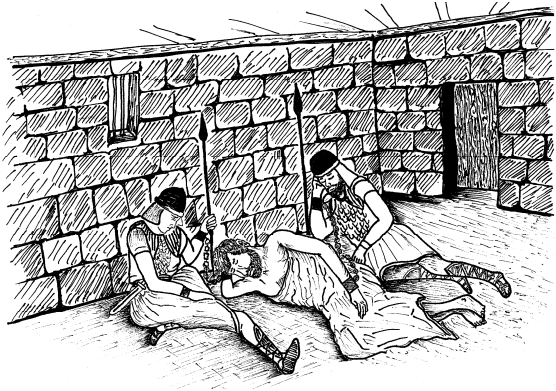
Malaigkaa Petrõga dtugkee hic'a-qwaãdtatchea

⁶ Dtweẽ hewets'i, xookhi Herodẽ Petro ncomoso'õna kheets'ẽ nqẽ nxeetcheets'i, Petrõ hic'a-qwaãdtaa asgkari gkisoso gwadtea nxinẽ ie, gkeea-gku

gkisokhi'ĩga' hic'awaa gkwaa. Nĩ asgkari hinsogki dzaka'dtea' dtanga'ts'a' neẽ baloo.

⁷ Hia' c'eei' bpaa

Warangee-
malaigkaa dtu,
gkwaa
bpaangkaa xõts'i
hewe guraãdtaa.
Hewe malaigkã
bpaa Petrõga
qẽts'a dzaats'ẽ
ikha bogkwee,
“Lhibedtenagko



Petrõ asgkari gkadtea nxinẽ ie

haanga!” O' dtidtee haakhwe gkeea-gkũ gkwaa Petro-tl'ütcheaa q'umanaa tl'ata. ⁸ Malaigkã bpaa ikha bogkwee, “Hic'awats'igko nĩ habpu-tl'ak'imẽgki nxeesugkuwaa.” Petrõ bpaa ikha ncwee. Malaigkã bpaa gka', “Habpu-shugkãgko hic'ã x'aase.” ⁹ Bpaa malaigkãga x'aã hic'a-qwaãdtatcheaa dzakanaa dtu. Bpaa tcũsi' Petrõ manaatchee hewekhe ncwencwets'iwasekhẽ araa'õ, ikha gwesega gka', ladi'moa ca'waa. ¹⁰ Hia' asgkarĩ baarasats'iẽ'õga' c'udtugkui' nĩ gkisokhiẽ'õgkii', aa gkeea-dtanga'ã mjina nxeets'ee'õga' nxee. Dtanga'ã hewe gkwaa ts'ekheaa nqoots'ikhi'ĩ aa hic'a-qwaãdtatchoaa dtu. Aa ts'ekhets'a' ni'yoo nĩ hia' xoo-qagkits'a' nxeei', hia c'eei' hewe malaigkã bpaa Petrõga bikee.

¹¹ O'si' Petrõ bpaa hewekhe ncwencwets'iwasekhẽ ladi'mots'e'õga manaa, bpaa ikha gka', “Swesi' lhaasi manaa, hingo Warangeẽ hewe-malaigkãga kinsee

bpaā Herode-tl'ũdtatchea dtugkuse nĩ Wayahudiaa tcina cāts'iwaikhē tchiats'a' neē darawats'ēdtagki.”

¹² Hia ikha manaaī', bpaā Maria Yohana-ioōsu-ts'aanaa hik'i. Yohana-xwā dtē Maarki. Koo hewedta ncomoso deeteesoaa kikiāgkī neē Warangeets'a' nqwane. ¹³ Petrō hia gaga'-dtanga'ā'dtea khūkhusei', nxoogkotchesu ts'ekhisu pagadzisu, xwā hesuiā Roda, saa dtanga'ā nqoowegkwesanasa ci. ¹⁴ Hisa Petro-rōōsa manaaī', saa urisa meenats'i gkwaa dtanga' nqoowēgkiaa qēts'eesu, saa koonasa tā gkwelē bokhi'ĩ gkisagka', “Petrō dtanga'ts'a nxumē ie!”

¹⁵ Aa ikha' bogkweesu, “Qhegkesii!” Bpaā tcūsi' hisa iē urisa bo gka' araaī', aa ikha' bogkwee, “Hewemalaigka gko.” ¹⁶ Hiisii Petrō xookhia iē dtanga'āts'a khūkhuse. Hia' dtanga'ānga' nqoowē cāgeei', aa ura' ayee. ¹⁷ Petrō bpaā tl'ũ'ĩga anolo gka' qhamukhi'a', bpaā Warangeeaa hic'a-qwaādtatchea dtugkeekhe'a dtē'waakhi'ĩ. Tl'eseēgki bpaā ikha bo gka', bō heeu Yakobogkwa' bogkwee nĩ aarets'isisōso hinsōsogki. Hewe'gaa Petrō o'tcheaa dtū nīgā qwaa dtenaa hik'i.

¹⁸ Hia nqei', haaso asgkarīso aa ura' gkwadtigkwadtia' nee Petrō q'oowewasēdtanaēts'a'.

¹⁹ Herodē bpaā asgkarīsots'a bo aa Petrō uri itchawaaso, bpaā tcūsi' q'oots'itchee. Bpaā asgkarīso hic'a-qwaadta Petrots'i baloosisōsoa ura xagkats'awa'ĩ, haa lhaa bogkweetchoo, bpaā gka' wak'a'ĩkhi'a'. Hewe'gaa Herodē o' Yudeātcheaa tchegkerĩ Kaisaria-mjidtaa hik'ĩ xo'a ie.

Herode Agripã-tlaasi'õ

²⁰ Mfalme Herodē ura k'itl'ekhi'ĩ Tirõ nĩ Sidoni-mji-ncomosōsoa. Hewe'ga' korats'i ni'ã ncomosoa' kinse'ĩ aa Herodē nqwaneeso aa ke'egkwāgkiso. Heso kinse'ĩdtosōso aa Blastoa' mama'see, Herodekoogkimee nxumeĩ ba'esē, bpaā Herodets'i nqwane'õ adugku'ĩgi aa putl'uma dturudte. Ikhi ncwee'õts'isi', heso-mjikhē hiai' mantchakhēts'i mfalme Herode-q'umadtatchea' q'oo'wawa'õgkimee.

²¹ Nqē Herodeaa ncomosokhigki ca'wāgkits'ēga malheeĩts'i, falmegki'ĩ gitl'ea nxeesugkuwaã nĩgā hewe-ba'oo-gkiddĩts'a haagkits'ĩ hesogkimeea bo.

²² Ncomoso-gumbēso aa erere'segkwē ikha' bo, gkia'gka', "Heekhwe warongo-bo, ncemesee-bots'e!"

²³ Herodē Warangee halimso ieetchee'õgkimee, o' dtidtee bpaā Warangee-malaigkaa xhēgkuwaa. Gkwaa diri'eeaa mantchaa bpaā tlaasi.

²⁴ Bpaā tcūsi' Warangee-bõ Yesudtanaē bpaā dtaangkinaa iē tarā ncomosodtaa, aarets'isisōso-gumbē bpaā q'okonats'i. ²⁵ Barnabasĩ nĩ Saulĩ hia' lhakhimaadtokhēga' Yudeadta aarets'isisōsogkimeea' qe'waã q'ookai', aa Yerusalemudtatchoaa tchegkeri ni'ã Antiokiana' kwaa, Yohanagkia' siē, dtē xwā heweiã Maarki.

Barnabasĩ nĩ Saulia' ya'abona' kinse'ĩ

13 ¹ Aarets'isisōso-gumbē Antiokiats'isōsodta, mwalimu neesiso nĩ ncomoso hinso neesiso Warangee-bo basisōso nĩ hinsogki hewekhena somasugkuisisōso. Hesogki, Barnabasĩ nĩ Simeoni,

K'ank'araa'a haqats'ẽ, nĩ Lukio Kirenetchẽ nĩ Manaeni, ba'ese Herode Antipasigkia' ame'ĩgiã, nĩ Sauli. ² Hia' neẽ Warangeets'a' halimsẽ mantchagkia' hok'ots'ii', bpaã Warangee-Mooaa ikha bo, "Barnabasĩ nĩ Sauligkwe pank'e'ĩkhise, ya'abõ tcaa haqa'ĩgiãgkimee." ³ Hesoaa mantcha'a hok'ots'ĩ salã tlemsesi', aa heso-tl'ũkhẽga' Barnabasĩ nĩ Saulina' gkaawaats'i'ĩ ni'ã kinse'ĩ aa heso-miindzoõna ni'so.

Barnabasĩ nĩ Saulĩ Kiprots'a' neesi'

⁴ Swe, Barnabasĩ nĩ Sauli hia Warangee-Mooaa kinse'ĩgi', Seleukiana' ni' bahari-xharãts'i'ẽ mjĩ. O'tcho aa melina' gkẽ Kipro-kisiwana' ni'. ⁵ Hia' xo' Kiprots'a' nxeei', Salami-mjidta, aa ncomosogkimeea' Warangeex'a'tchẽ bõ bo'õga' baaraa Wayahudi-sinagogikhẽdta'. Hewekhets'i Yohana Maarkĩ hesots'i adugkuiãkhigkiaa ncwee.

⁶ Hia' Salami-mjidtatchoaa dtui', aa ni'a' kisiwapaandõ dtẽ'dtea' nxee, Pafo-mjits'a'. Xo' aa Wayahudiee ts'ekhekhigkiaa q'oogki masabei, faroo-xumai, xwã heweiã BarYesu. ⁷ Heeu ncemeseẽ Sergio Pauligki, kisiwã hewegkimee ba'esẽ. Heeu uri maroose. Bpaã Barnabasĩ nĩ Saulĩga haqa'ĩ Warangeex'a'tche bõts'i ke'esagkimeea. ⁸ Bpaã tcũsi' BarYesũ haau tl'weeĩ, xwã hewe Girikigki'ĩ Elima, bpaã hesoaa bowats'ekhẽts'a kongoma nĩgã haau ba'esẽts'i x'a'amse'õts'igkia x'wee, bpaã mee Yesuts'i aarets'i.



Pauli-miindzoo baarasats'ië

⁹ Hewe'gaa ^a Saulĩ, dtë xwãĩ Paulia' haqats'ë, Warangee-Moots'i qõts'iseaa BarYesūnaa cweea xa'waats'ë ¹⁰ ikha bo, "Habpu shedtani-nxobpõbpo! Habpu Warangee'õ lhaa'wakhë tchiagkimee khasibpo, faroots'ii qõts'ĩ hinsots'ii dadaa'wa. Ha'suna Yakhwe-

^a **13:9 Sauli.** Xwã heeu Ebrania-xwa, magkawa' *Warangeex'a'* *nqwaneedtõ. Pauli.* Xwã heeu Rumi-xwa, magkawa' *Ts'oo'dto.*

bõ aara'waãts'i iẽ faroo piq'imsebpo? ¹¹ Swe ke'egko, Warangee-sambõ habpu c'aangki iei, xhëgkubpoi. Heegkwebpo, x'agkasu cãsubpots'e dtanãgkimee.”

O' dtidtee gkwaa BarYesu-cweekhëga kongoodzaa nĩ tũgaa ts'uka'maagkwe. Bpaa ringooringoõ ncemesee tl'ũts'i nqaã nĩ kheeliãts'a itcha. ¹² Haau kisiwãgkimee ba'esẽ hia ncwets'isëga cãgeei', bpaa piq'iaa aarets'i, Ba'ese Yesudtanaëts'a' somasugkuwats'ekhëts'a ayeẽ.

Barnabasĩ nĩ Paulĩ Antiokia Pisidiats'iẽdta' neesi'

¹³ Paulĩ nĩ wa'amãso aa Pafotchoaa meli'ĩga' ni'ĩ Perge-mjits'a' nxee, Pamfilia-qwaadta. Yohana Maarkĩsi' bpaa o'a bike'ĩ nĩgã Yerusalemunaa kwaa.

¹⁴ Heso aa Pergetchoaa miindzoõ'ĩga' dtaangkina' ni' ni'ã Antiokia-mjits'a' nxee, Pisidia-qwaadta. Sabadtonqëts'i aa sinagogidtana' nxeẽ ni'ã haanagki. ¹⁵ Hia' Musa-sheriadtatchẽ nĩ Warangee-xuma'wai-gkitabukhëdtatchea' somawaã q'ookai', sinagogigkimee ba'ewasisõso aa ncemesee' kinsee bpaa ma'ẽ Paulĩ nĩ Barnabasĩ bokhi'ĩgi, gka', “Mdtalaasĩ, hia heeso ncomosõsona bo sambo ĩge'ĩgiã gkoosisi'gi', boowegkwe.”

¹⁶ O'si' Paulĩ bpaa nxumẽ nĩgã tl'ũga gkongo'see ke'egkwe'õga ladi'mẽ, bpaa ikha bo, “Sĩ Israeli-makhasĩsi nĩ sĩ Wayahudits'esĩsi'gki Warangeets'i halimsẽ nĩ hewea bowats'ëts'i ncweesisĩsi, ke'ekhisegkwe. ¹⁷ Israeli-nxagkosũ-Warangeẽ, hewegaa sũ-gkogkokhĩso malhe'ĩ. Nqekhë hesoaa waginikhe'a' Misri-q'umadta' neesi', adugku'ĩga aa uri deeso, bpaa hewe-sambo ba'eteẽ'ĩga Misri'dtatchoa

dtugkuĩ. ¹⁸ Maagka 40 lhak'eea arankwa'seĩ xo' q'uma khateẽ lhubpaset's'ẽdta. ¹⁹ Nĩ hia boyoboyo-gumbe 7a Kanaani-q'umadtaa dtoũ q'ookai', bpaa hewe q'umāga sũ-gkogkokhia ĩgeĩ gwaa heso-magkaats'ii.

²⁰ Hewekhe tchia maagka 450 lhak'eedtaa ncwencwets'i.

Yoo Warangee bpaa sũ-gkogkokhĩsoa gwameisoa i'waĩ aa lheekhi'ĩso Samweli-nqekhẽ'õna, Warangee-xumaĩ. ²¹ O'si' aa mfalmesiso'õts'a' sona. Warangee bpaa Saulia ĩgeĩ, Kishi-nxowēga, Benyamini boyodtatchẽ. Saulĩ bpaa maagka 40a mfalmets'i.

²² Warangeẽ hia Saulĩga dtedtegwēe', bpaa Daudia malheẽ nĩ bpee gwaa heso-mfalmets'ii. Warangeẽ Daudĩna ikha bo gka', †Daudisi cã Yese-nxowē, ncemesee tci-dzigidaa meenaĩ nĩ hewega' tcaa gwesegawaakhẽ tchia ncuncu'waaiã.

²³ Warangeẽ heeu ncemesē-haboõsodtatchegaa Israeli-nxagkõsogkimeea Bponaia nogkaa, Yesũga', hewēaa boowekhe'a. ²⁴ Xookhi Yesũ ya'abõ baaraatcheesi', Yohanaa Israeli-nxagkõso tchiasogkimeea bokhi'ĩ gka', ncomoso heso-qhwadtats'ikhẽkhi'a' manawaã bikimaã piq'i ni'ã badtizoo q'oowe. ²⁵ Yohanāgaa hewe-ya'abõts'a iẽ dtoots'ugkusi', ncomosogkimee ikha bowa, Tcits'ina hosimsee? Tci Masiyāsits'ega' sīgaa neẽ darats'ẽ!

† 13:22 1 Samweli 13:14

Bpaa tcūsi', ke'egkwe! Haau tci dlo'i ciã, ^a hewe-pagadzieets'isats'igki tcisi' daats'itchee.

²⁶ Mdtalaasī, sī Abrahamu-haboosīsī nī sī Wayahudits'esīsī Warangeets'i halimsewā nī heweaa bowats'ëts'i ncweesisīsī, bpona'õ-bõ heeu sūgkimeega' nogkaa. ²⁷ Yerusalemudta ncomosōso nī heso-

ba'ewasisōso manaatchoo Yesū bponai'õts'i.

Tl'eseēgki, Warangee-xuma'wai-bokhēgki

dtoots'i'itchee Sabadto tchiats'a' somawats'ekhē. Aa

bokhē hewekhea' kwaã ncuncu'waa Yesū xhēgku

iee'ṭga'. ²⁸ Anka' dtakhi qhwadtats'i wak'aasats'i

lhawegkaase cāts'etchooi', aa Piladtoa' nqwanee bpaa

tlaasi-xhēgkua iee. ²⁹ Hia' hewekhe tchia' Yesū

c'aangkina' andigkawaakhēga' ncuncu'waã q'ookai', aa

teētchea' x'agkugkeē ni'ã dī-xhō-baanidta' bpee.

³⁰ Bpaa Warangeēsi' lha'dtewasedtatchea c'ekwee.

³¹ Yesū bpaa nqe deeteeā iē haaso ncomosōsonaa

dtumsets'i, udtaa hewekhigkiaa Galilayatcho haangā

pagka Yerusalemuna' x'aagkisisōso. Swesi' heeso

hesoga' Israeli-nxagkogkimee hesoaa ca'waakhëts'i

bosisōso.

³² Sūgki Bo Lhaaūts'o bokhisī, haau Warangeeaa sū-

gkogkokhinaa bowats'ëts'o, ³³ swea sū heso-

haboosūsūnaa ncu'waaĩ. Yesū lha'dtewasedtatche

c'ekwee'ĩ, Warangeē ncu'waagaa Zaburi gkisokhiēdta'

andigkaaiã gka',

^a **13:25 hewe-pagadzieets'isats'igki tcisi' daats'itchee.** Qwaã hewets'i Girikigki'ĩ ikha' andigkaa gka', tcisi' hewe-tl'ak'ime-gku dtaadtawaasats'igkiga' lhawegkaatchee.

† Habpu tci-nxobpoga',
nqëts'i tciaa hababpo.

³⁴ Tl'eseëgki, Warangeë Yesûga lha'dtewasedtatchea
c'ekwee, bpa a mee tl'eseë tlaasĩ dzikhe. Nĩ hewekhe
c'aangkinaëts'i, Warangeë ikha bo,

† Bõ ara'waã tcaa Daudinasi bowats'ekhë,
hewekhe sĩ si'waasiga'.

³⁵ Hewegkimeea' Zaburi dtëdta ikha' andigkaa,

† Meenaabpots'e tci-ncĩ bikee bpa a dzikhe'õts'i, tci
ncemesee habpugkimeei malhesesĩsi."

³⁶ Paulĩ bpa a iea bo, gkiagka', "Daudĩ hewe-
nqekhëdtaa hia tchiaa ncuncu'waã q'ooka
Warangeeaa gkwesegawaakhëgai', bpa a tlaasi, aa
hewe-gkogkokhĩso'õga' lhagka'see bpa a dzikhe.

³⁷ Bpa a tcüsi' haau Warangeeaa lha'dtewasedtatchea
c'ekweeiãsi', dzikhetchee.

³⁸ Swesi' mdtalaasĩ ikhigkwe manaa, hingo heeu
Yesũĩ qhwadtats'i dtedtegku'õgo bokhisĩ.

³⁹ Magkawa', Yesuts'i aarets'iee'ĩ tchiaso lhaaso
cãts'iso tchiadta Warangee'õ, bõ Musa-sheriakhë
x'aa'ĩ daats'iits'eiã. ⁴⁰ Hewegkimee, lhaagkwe
c'eegkats'i gkwaa mee bõ Warangee-xuma'waiaa
bowats'ekhëgaa q'oosĩwa, gka',

⁴¹ † Ke'egkwe sĩ tl'eetl'esisĩsi.

Ayeegkwe nĩ tcheegki,
ncwee'õsi ncwee'õgkimee si-nqekhëdta,

† 13:33 Zaburi 2:7

† 13:34 Isaya 55:3

† 13:35 Zaburi 16:10

† 13:41 Habakuki 1:5

anka ncemeseegkeaa bokhisīwa' dtelha
aarets'ieesīts'eiā!"

⁴² Paulī nī Barnabasī hia' neē sinagogīdtatchoaa dtui', aa ncomosooa ura' nqwaneī aa Sabadtō x'aaīts'igki tl'eseē bō hewekhedtanaēts'i sayoso. ⁴³ Hia' Sinagogīdtatchoaa neē ncīkaai', Wayahudi deetesō nī Wayahudidtana Yakhwets'i halimseī korats'isisōso, aa Paulī nī Barnabasīga' x'aaī. Heso mitumēso aa hesokhigkiaa sayo ni'ā ura' bo'wakhiī gka' Warangee-moolhawēnakhi'a' didi'sets'ī neewa.

⁴⁴ Sabadtō x'aaīts'i mee ncomosōso tchiaso hewe mjīdtasōso, aa Ba'ese Yesudtanaē bōts'i ke'esana' kikiāgki. ⁴⁵ Bpaa tcūsi' Wayahudīsodtatcho hia' ncomoso-gumbē hewea' cāgi', bpaa gkumuts'iī aa Pauliaa bowats'ekhēts'a' kongomā ni'ā hamamee. ⁴⁶ Ikhigkisi', Paulī nī Barnabasī aa ncootchoaa bo, gka', "Warangee ikha gkwesegaeē sī Wayahudisīsī baaraa hewex'a'tchē bō q'oowesī. Bpaa tcūsi' isie nīgē labana ie'ō q'oowe'ō lhawegkaatchīge cāts'i'ōgkimee, swesi' Wayahudits'esōsox'anao bosanao ni'!

⁴⁷ Yakhwēgaa ikha bokhisū'ōgkimee,

† Bpaangkits'isagkimeesi bpeebpo

Wayahudits'esōsogkimeesi,

gkoo ncomosogkimee q'uma tchiana bpona'ō

nogkaakhiī."

⁴⁸ Wayahudits'esōso hia' ikha' ke'ei', aa meenats'i ni'ā Ba'ese Yesudtanaē bōts'a' halimse. Nī tchiaso

† 13:47 Isaya 49:6

labana ie'õgkimeea Warangeeaa malhe'ĩsõso, aa aarets'i.

⁴⁹ Ba'ese Yesudtanaẽ bõ gkwaa qwaã hewe tchiadtaa tarã. ⁵⁰ Bpaa tcūsi' Wayahudĩso aa tametchi Warangeets'i halimsewasisõso ba'oowasisõsoa' halala'sets'i'ĩ nĩ makha mjĩdta ba'oowasẽ. Heeso aa dtaangkia' lhee Paulĩ nĩ Barnabasits'i tcõt cose'ĩõdta, hewe'ga' ts'ok'ise'ĩ heso-qwaãdtatchoa'. ⁵¹ Hewe'ga' Paulĩ nĩ Barnabasĩ heso-xhadtātchea' tl'arangukhẽga' koko'simaa, meenaagkwāgkitchookhe'a' ladi'mẽ, ni'ã Ikonio-mjĩdtana' ni'. ⁵² Bpaa tcūsi' Yesu-x'aaisõso xo' Antiokia Pisidiats'iẽ, aa ura' magkats'ĩ nĩ Warangee-Moots'a' hoqõts'i.

Paulĩ nĩ Barnabasĩ Ikonio-mjits'a' neesi'

14 ¹ Xo' Ikonioots'i Paulĩ nĩ Barnabasĩ Wayahudi-sinagogidtana' nxee hesoaa ncwewakhe'a'. Gkidta' aa ncomosoa' somasugku Yesudtanaẽts'a', hewe'ga' Wayahudi deeteesõ nĩ Wayahudits'esõsogkiaa aarets'i. ² Bpaa tcūsi' Wayahudi hinso Yesuts'i aarets'i isisisõso aa mjĩdta' hinso Wayahudits'esõsots'a' halala'se, aa heso aarets'isisõso nqats'i'ĩso. ³ Paulĩ nĩ Barnabasĩ aa o' Ikonioots'i nqe deetea' nee ni'ã ncomosogkimeea' ncootchooaa Ba'ese Yesudtanaẽts'a' bo. Ba'esẽgki bpaa ayeesugkuwasẽ nĩ ba'ewatee ncwee'õ-samboã ĩge'ĩ. Heekhwe'ĩ bpaa hembets'a' bpee hingo hewe-moolhawẽ ncomoso lhawegkaatchooĩdtanaẽ bõ arae. ⁴ Bpaa tcūsi', ncomoso hewe mjĩdtasõso aa gumbe

gkisokhia' nce'wats'i, hinso aa Wayahudi'waïga' halimsimaa hinsogki aa mitume'waïga' halimsimaa.

⁵ Yoo Wayahudits'esõso nĩ Wayahudĩso heso-ba'ewasisõsokhigki aa korats'i, Paulĩ nĩ Barnabasĩ kha ncwe'ĩsagkimeea' nĩ d'ĩĩ k'wak'awa'ĩ wak'a'ĩso. ⁶ Bpaa tcũsi' mitumẽso hia' bõ hewets'a' ke'ei', aa Likaonia-qwaadtana' giribe ni'ã Listrã nĩ Derbe-mjinagkia' nxee nĩ qwaa beebakhẽdtagki. ⁷ Qwaa tchiats'i hesoaa nxee'dte, ncomosogkimeea' Bo Lhaaũts'a' bowa.

Paulĩ Barnabasigkiaa Listrats'a' neesi'

⁸ Xo' Lистра-mjĩdta ncemesee gkoose xhadtadta sambosets'e. Hewe-habats'i'õtchesãts'i anka weresets'e. ⁹ Ncemeseẽ hewe bpaa iea ke'e Paulĩgaa iẽ bosĩ'. Paulĩ hia ncemeseẽ hewea lhaa ca'waayooi', bpaa bponaee'õ aarets'ise'õga cãgee. ¹⁰ Bpaa rõga c'ãgkweẽ gkiagka', "Dzikinagko nxume habpu-xhadtakhẽ'ĩ!" Ncemeseẽ hewe bpaa ts'ekhenasãts'a nxume nĩgã werooa baaraa.

¹¹ Ncomoso-gumbẽso hia' Pauliaa ncu'waaïga' cãgeei', aa Likaoniagki'ĩga' lhoi'sẽ gkia'gka', "Warongoaa ncomoso-gkalee'ĩga' x'agkime'tchũ!"

¹² Aa Barnabasĩga' xwã ^a Zeua' bpeets'e heso-warongo-xwãga'. Paulĩgki aa Hermea' bpeets'e, heso-warongo dtẽ-xwãga', hewe sayoi ba'ese'õgkimee.

¹³ Doolo hewe mjĩ dzaka'dte Zeugkimee pumpusets'ẽ koosi'. Hewe'gaa Zeu-kuhanĩgaa mji-dtanga'ã'õnaa

^a **14:12 Zeu nĩ Herme.** Giriki-nxagko-warongõsodta heeu **Zeũ** hewega' ba'esẽ wa'amãso tchiaso'õtche, nĩ **Hermẽgki** hewe-mtume.

humbu-k'ambaa nowagkaa kwee tli'wã
nxeesugkuwaats'i'ĩdtosoa. Hewẽ nĩ ncomoso-gumbẽso
aa Paulĩ nĩ Barnabasĩgkimee pumpusesagkimeea'.

¹⁴ Bpaa tcũsi' mitumẽso, Barnabasĩ nĩ Paulĩ hia' bõ
hewets'a' ke'ei', aa heso-gitl'ekhẽga' lhalha'simaa, bõ
hewe meenaatchoo'õts'a' ladi'mẽ. Aa ncomoso-
gumbẽdtana' giribe rõga' c'ãgkumaã ikha' bõ,
gkia'gka', ¹⁵ "Hoogko makhasĩ, hotcoogkimeena ikhi
ncwee? Sũ dtakhi ncomososũga' sĩkhe! Bo Lhaaũgo
kheekhisĩ ncaadi gkwee heekhwe tl'alatl'ala-ya'abõ
bikimaã piq'i nĩ Warangee c'eesẽ x'aasĩ, hewega'
tl'ungũ, q'umã, baharĩ nĩ tchia hewekhedta neesekhẽ
ncuncu'waasẽ. ¹⁶ Nqekhẽ c'udtugkuwasẽts'i Warangeẽ
Wayahudits'esõso tchiaso meenaakhi'ĩga aa hesoaa
meenaakhe' ncweeso. ¹⁷ Bpaa tcũsi' bikeetchee hewe
gkoosets'i'õ ncomoso lade'sugku'ĩõts'i. Hewe-
moolhawẽts'a sĩna lade'sugku tl'ungutche tl'wã
x'oosugku'ĩga nĩ sosoboo-nqea s'ĩwa nĩgã mantcha
tleegkaasea s'ĩwa nĩ s'ĩts'a meenats'isugku." ¹⁸ Bokhẽ
hewekhe tchia'ĩ, Paulĩ nĩ Barnabasĩ mak'oo'ĩga'
ncomosõso x'a'se'ĩ aa mee pumpusekhi'ĩ.

¹⁹ Wayahudi hinso aa Antiokiã nĩ Ikoniotchoaa
ncaadi. Aa ncomosoa' qhwee'ĩ, aa yoõ hesona' korats'i
ni'ã Paulĩga' d'ĩ'ĩga' k'wak'awaa nĩ mjĩ dzaka'dtena'
dtaange ikha' gwesegã gka' dime tlaasia. ²⁰ Bpaa
tcũsi' Yesu-x'aaisõso hia' kiki'sẽgkĩ tchia'dtea'
kox'oseei', Paulĩ bpaa gkongo' nĩgã mjĩdtanaa kwaa.
Peyẽts'i, bpaa o'tcheaa dtu aa Barnabasĩgkiaa Derbe-
mjina' ni'.

Paulĩ nĩ Barnabasĩ Antiokia Siriats'iëna' kwaa

²¹ Paulĩ nĩ Barnabasĩ hia' Bo Lhaaũts'a' xo' Derbets'a' ncomosogkimeea' boyoõ ni'ã Yesu-x'aaisõso deetesoa' q'oo'ĩgi', aa tl'eseea' haanga' ni' Lистра-mjina'ã nĩ Ikoniõ nĩ Antiokia Pisidiats'iëna'. ²² Qwaa tchiats'i, Yesu-x'aaisõsots'a' nqank'osugkũ nĩ ikha' bo gka', bõ hewekhets'i neekhi'ã aarets'iwa. Nĩ ikha' bokhi'ĩ gka', daats'iits'ega' aarets'isẽ Warangeeba'oõdtana nxee'õ mak'oo deeteedta c'udtugkutcheets'i. ²³ Tl'eseẽgki, aarets'isisõso-gumbekhẽ tchiadta Paulĩ nĩ Barnabasĩ akhi hesogkimeea' di'seea' malhimaa. Salasisoaa mantchagkia' hok'ots'ĩ ni'ã Ba'ese Yesu hesoaa aarets'ieeiã baloo'õdtana' gkaa'ĩ.

²⁴ Hia' hewekhea' tlemsimaai', Paulĩ nĩ Barnabasĩ aa haanga' Pisidia-qwaadta' c'udtugku, ni'ã Pamfilia-qwaadtana' nxee. ²⁵ Hia' xo'a' Perge-mjidta' Warangee-bõts'a' bõ q'ookai', aa Atalia-mjina' ni'.

²⁶ Xo'tcho aa meli'ĩga' Antiokia-mjina' kwaa, Siria-qwaadta. Xo'ga' aarets'isisõsoaa udtaa Warangee-moolhawe heso c'aangki ie'õga' nqwanekhi'ĩ, hesoaa swea' dtouiã ya'abõgkimee. ²⁷ Hia' xo' Antiokiats'a' nxeei', aa aarets'isisõso-gumbẽsoa' kiki'se'ĩ. Nĩga'ã tchia' bo'waakhi'ĩ Warangeeaa heso'ĩga' ncuncu'waakhẽga', nĩ heweaa Wayahudits'esõsoa xooa nqoowekhi'ĩkhe', aa Yesu aarets'ieeso. ²⁸ Aa o' nqe deeteea' nee heso Yesu-x'aaisõsokhigkaa.

Aarets'isisõso Wayahudits'esõsodtanaē bõ ncee'õ

15 ¹Ncomoso hinso aa Yudeatchoaa Antiokia-mjina' ncaadi. Heeso aa dogo aarets'idtasõsots'a' ikha' baaraã somasugku gka', "Hia Musa-sheriaa bokhe' waresisots'ei', bpona'õ q'oowesats'i daasits'e." ²Paulĩ nĩ Barnabasĩ hia' hewekhe somasugkukhëts'a' ke'ei', aa heso ncomosõsokhigkiaan ura' kongomawãgkĩ sayoyoo. Hewegkimee aarets'isisõso Antiokiats'isõso aa Paulĩ, Barnabasĩ nĩ hinso hesodtatcho kinse'ĩõga' meenaagkwãgki, aa Yerusalemuna ni'so, heeu bõdtanaëts'i mitumëso nĩ aarets'isisõso-gumbe-di'seëso ca'ĩsana'. ³Hewe'ga' aarets'isisõso-gumbësoa' kinse'ĩ. Hia' Foinike-qwaã nĩ Samariadta' neë c'udtugkui', aa aarets'isisõsogkimeea' dtë'waakhi'ĩ Wayahudits'esõsoaa Warangeena' piq'ĩ x'aakhe'a'. Aarets'isisõso tchiaso xo'sõso hia' bõ hewekhets'a' ke'ei', aa ura' meenats'i.

⁴Hia' Yerusalemuts'a' nxeei', aarets'isisõso-gumbëso nĩ heso-di'seëso nĩ mitumësogki aa lhaa'a c'wakhe'ĩ. Hewe'ga' Paulĩ nĩ Barnabasĩ Warangeeaa heso'ĩga ncuncu'waakhëts'a' tchiats'i bo'õga' baaraa. ⁵Bpaa tcüsi' aarets'isisõso hinso Farisayo-gumbedtasõso aa lheë ikha' bo, gkia'gka', "Wayahudits'esõsogki wares'eso nĩ bokhi'ĩts'e aa Musa-sheriakhë x'a'waa."

⁶Hewe'ga' mitumëso nĩ di'seëso kikiãgki heeu bõ lhaa bparisë cãsagkimeea'. ⁷Hia' ura' neë sayoyooi', bpa Petroaa nxumë ikha bo, "Hoogko dogosĩ, sĩgki manaasisĩ hingo Warangeë nqee deetea malhese

sĩdta, ee Wayahudits'esõsogkimee Bo Lhaaũts'i bo aa ke'ẽ aarets'i. ⁸ Nĩ Warangeẽga' ncomoso-dzigida manawaasẽ, ikha ladi'me hingo Wayahudits'esõsogki meenaakhiĩga Hewe-Moo ĩgeĩĩga, sũga sũgekhe'. ⁹ Warangeẽ pank'etchee hesokhigkisũdta, magkawa', hesogki hewets'a' aarets'i bpa a heso-dzigidakhẽga korok'omsimaakhiĩ. ¹⁰ Swesi' hotcoogkimee Warangeets'i x'weex'we Yesu-x'aaisõsots'i tl'iba'eĩĩ aa sheriakhẽ tchia x'a'waa, sũ-gkogkokhĩ nĩ sũgki humasũwasẽts'i? ¹¹ Bpa a sũsi' ikho aarets'i, hingo Ba'ese Yesu-moolhawe lhawegkaatchũgiãĩgo bponamsets'i nĩ hesogki xoõ hewe'ĩga' dtakhi bponamsets'i."

¹² Ncomoso-gumbẽ tchia bpa a q'umaa dtiingka nee'ã Barnabasĩ nĩ Paulĩts'a' ke'e, hesoaa ayeesugkuwasẽ nĩ ba'ewateekhẽts'a' bosĩ', Warangeeaa heso'ĩga Wayahudits'esõso'õga ncuncu'waakhẽ. ¹³ Hia' bo'waã tlemsei', bpa a Yakobogkiaa ikha bo, "Hoogko dogosĩ, ke'ekhisegkwe! ¹⁴ Simonĩ bo'waakhisũga Warangeeaa Wayahudits'esõsoa sayogka'ĩkhe' nĩ hesodtatcho malhe'ĩgi aa hewe-ncomosots'iso. ¹⁵ Bõ heeu Warangee-xuma'wai-bõkhẽkhigki meenaagkwãgkiwaa, ikhi bowasẽ gka',

¹⁶ † Hia hewekheaa c'udtugkuwai', kwaasi,
nĩ Daudi-koõ koko'sets'isẽ tl'eseẽ tliingsesi.

Dtongõ hewe ncu'waasi nĩ xaee tliingsesi,

¹⁷ aa Wayahudits'esõso tchiaso tci Yakhwesĩsi
itchawaseso,

† 15:16-18 Amosi 9:11-12

haaso tchiaso tci-ncomosots'isagkimeesi
haqa'ĩsõso.

¹⁸ Yakhwē ikha bo, heekhwe bõts'i ncweesē udtaa
lolo'tche manats'iwasē.”

¹⁹ Yakobõ bpaā iea gka', "Hewegkimee tci hisi
cāgeei', lhawetchee Wayahudits'esõso Warangeena
piq'ĩ nĩ x'aasisõsots'i sũ-sheria tchia x'a'wa'õ
dtwarasugku'ĩõts'i. ²⁰ Sũ ncweets'ē barua'o andigkã
bokhi'ĩ, hingo meekhi'a' khwalhoo ncu'waats'eedtõts'i
mantcha, haau sanamu halimsewats'ēgkimee
pumpuso dtugkeedtõts'i. Tleseēgki, meekhi'a'
wamoogki nĩ meekhi'a' ^a tcuu swiamaadtokhēts'i ncini
nĩ x'ek'agki meekhi'a' mantcha. ²¹ Ikho manaa, udtaa
lolo'tche Musa-sheriakhē manats'iwase mji tchiadta,
Sabadto-nqe tchiats'a' sinagogikhēdta'
somawa'õgkimee.”

²² Heso mitumēso nĩ aarets'isisõso-gumbē tchiaso nĩ
heso-di'seēsokhigki, aa hesodtatcho ncomoso
malhe'ĩõga' eegkwāgki, aa Paulĩ nĩ Barnabasikhigki
Antiokia-mjina nĩ'so. Hewe'ga' ba'oowasiso gkisosoa'
malhe'ĩ hesodta', Yuda, Barsaba'a haqats'ē nĩ dtēgki
Sila. ²³ Heeso aa barua ikhi bosēts'i qemesagkimeea'
kinse'ĩ,

Sũ mitumesūsũ nĩ aarets'isisõso-gumbe-di'seēso,
sĩ-dogosūsũ, mogkolasĩgo aarets'isisĩ
Wayahudits'esĩ Antiokiadtā, Siriā nĩ Kilikia-
qwaakhēdta neesisĩ. ²⁴ Ke'eo gka' ncomoso hinso

^a **15:20 tcuu swiamaadtokhē.** Wayahudiso sheriasiso hingo,
gkolondõ tl'itewats'e gkwaa x'ek'ā tchia q'umana ku'ui.

sũ'dtetchoaa ncaadi sũ kinse'it'chũts'a', ni'ã sogkonasĩ sĩ-dzigidakhëgkia' gkwadtigkwadtisimaa heso-bokhë'iga'. ²⁵ Hewegkimee, tchiasũgaa meenaagkwãgkĩ ncomosoo malhe'ĩ nĩ s'ix'ana kinse'ĩsũ, aa sũ-maamaakhigki ncaadtiso, Barnabasĩ nĩ Paulĩ, ²⁶ heso-dturudtakhë kha'õdtana gkaasisõso sũ-Ba'ese Yesu Kristũgkimee. ²⁷ Nĩ Yudã nĩ Silao kinse'ĩ s'ix'anao, heeso sũgaa andigkawaakhë heso bo'waakhisĩso. ²⁸ Warangee-Moõ nĩ sũgki ikho cãgee'õgkimee gkiogka', mee'õ mizigoo dtwarasugku heekhwe bõ x'a'waa'õtche c'udtugkusẽ. ²⁹ Magkawa', meegkwe sanamu halimsewats'ëgkimee pumpuso dtugkeedtõts'i mantcha, nĩ meegkwe x'ek'a mantcha, haa meegkwe tcuu swiamaadtokhëts'i ncini, haa meegkwe wamoogki. Hie heekhwee bikimaa'i, lhaa ncweesĩ. Mogkolasĩgo.

³⁰ Hewe'ga' heso kinse'ĩdtosõsoa' meenaakhi'ĩ, aa Antiokiãna' ni'. Hia' ni'ĩ nxeei', aa aarets'isisõso-gumbëga' kiki'së baruãga' ãge'ĩ. ³¹ Hewe baruãga' hia' gumbë'õga' somaai', gkwaa gkidta'khë bõgaa samboa ãge'ĩ aa meenats'i. ³² Yudã nĩ Silã hesogki Warangee-bo bosiso'õgkimee, aa bo deetee'iga' dogo aarets'idasõsoa' samboa' ãge'ĩ ni'ã aarets'ĩdta' nqank'osugku'ĩ. ³³ Hia' xo'a' neeneewayooi', heso dogõso aa meenaakhi'ĩ aa putl'uma kwaã ni'so haaso kinse'ĩsisõsox'ana.^a [³⁴ Silãsi' bpaã ikha cã gka',

^a **15:34** Girikigki'ĩ andigkoo hingekhedta bõ hewekhe hic'awaadtodta heeukhe' neesekhë [...] tche'waa.

xo'gkwa giri'.] ³⁵ Paulĩ nĩ Barnabasĩgki aa xo' Antiokiats'a' giri'. Heso aa ncomoso hinso deetesokhigliaa Ba'ese Yesudtanaẽ bõts'a' bõ nĩ ncomosoa' somasugku.

Paulĩ Barnabasĩgkiaa ncĩkaa

³⁶ Hia nqe maanekhiaa c'udtugkuwai', Paulĩ bpa Barnabasĩts'a bo gkiagka', "Kwaa'õ haaso aarets'isisõso ca'ĩ mjikhẽ tchiadta sũgaa Ba'ese Yesudtanaẽ bõts'o somasugkuwats'ekhẽna ni'õ cãgee higkia' neẽ ni'õts'i." ³⁷ Barnabasĩ bpa Yohana, Maarkia' haqats'ẽ siesagkimeea aa hewekhigki ni'so. ³⁸ Paulĩsi' meenaathee Maarkĩ sie'õts'i, udtaa dtaangki Pamfilia-qwaadtaa bike'ĩõgkimee nĩgã hesokhigki korats'ĩ neẽ ya'abe'õts'a isi.

³⁹ Hewe'gaa kogomawãgki ba'eteeaa hesodtaa cãts'i, aa bikegki. Barnabasĩ bpa Maarkĩga sie, aa meli'ĩga' haanga ni'ã Kipro-kisiwats'a' nxee. ⁴⁰ Paulĩgki bpa Silaa malhee, nĩ hia' aarets'isisõso-gumbẽsoaa Ba'ese Yesu-moolhawẽts'a' heso c'aangkina' nqwanekhi'ĩ tlemsei', aa haanga. ⁴¹ Bpa Siriã nĩ Kilikia-qwaakhẽdtaa c'udtugku nĩgã aarets'isisõso-gumbekhẽts'a' nqank'osugku.



Pauli-miindzoo swamgkië

Timoodteaa Paulĩ nĩ Silanaa korats'ĩ

16 ¹ Paulĩ bpaá Derbe-mjits'a nxee nĩ Listra-mjits'igki. Xo' Yesu-x'aai gkoose, xwã heweia Timoodte. Hewe-ioõsu Wayahudisu Yesuts'isa aarets'i, bpaá tcüsi' hewe-dtadtã Girikiee. ² Timoodtë uri haliseedto dogo aarets'isisõsodta Listra nĩ Ikonio's'igki. ³ Paulĩ bpaá ikha cãgee gka' Timoodtegiaakhi'a' x'aagki miindzoõdta. Hewegkimee bpaá waree, Wayahudi hewekhe qwaãdta neesisõo tchiasoaa manaa'õgkimee hewe-dtadtã Wayahudieets'e'õ. ⁴ Hia' xo'khë mjikhëdta' neë c'udtugkui', aarets'isisõsogkimeea' mjikhë tchiadta' bo, aa ba'ewasisoaa dtugkuwaakhë bõ x'a'waaso.

Bokhẽ hewekhe mitumẽ nĩ aarets'isisõso-gumbe-di'seẽsoaa dtugkuwaa o' Yerusalemuts'a' aarets'isisõso Wayahudits'esõsogkimeea'. ⁵ Hewe'gaa aarets'isisõso-gumbekhẽ dtaangkinaa neẽ c'uniwa aarets'ĩdtaa, nĩgã ncomosõgkiaa nqetchiaa neẽ q'okonats'iwa.

Pauli-ladi'mõ Makedoniats'i nxee'õdtanaẽts'i

⁶ Paulĩ nĩ wa'amãso aa Frigiã nĩ Galatia-qwaadta' c'udtugku, Warangee-Moo meenaakhi'ĩtchee'õgkimee Yesu-bõts'i Asia-qwaadta bo'õts'i. ⁷ Hia' Misia-qwaa'õga' beebasii', aa Bitunia-qwaa'dtena ni'õga' x'wee, bpaã tcũsi' Yesu-Moõ meenaakhi'ĩtchee t'l'eseẽ. ⁸ Hewegkimee aa Misia-qwaa'dta' c'udtugku ni'ã Troa-mjits'a' nxee. ⁹ Dtweẽ hewets'i, Paulĩ bpaã ladi'moa ca'waa. Ladi'mõ hewekhedta, Makedonia-ncemeseea cãgee xo'a nxumẽ ie nĩgã ura nqwanee, gkiagka', "Baharigko lhaamẽ ondtẽ Makedoniana cĩ adugkusũ!" ¹⁰ Paulĩ hia hewekhe ladi'mõga ca'waa'i', bpoo chitcheets'o Makedoniana miindzoõgkimee hic'awats'i'õgo baaraa. Ikho cã gkiogka', Warangee haqasũga oo Bo Lhaaũts'i xo' ncomosõsogkimee bosũ.

Lidiaa Yesuts'isa aarets'i

¹¹ O' Troatchũ bpoo meli'ĩgo Samotrake-kisiwanao dzikinao ni'. Peyẽts'i bpoo miindzoo'ĩ neẽ ni'yoõ Neapoli-mjĩdtao nxee. ¹² O'tchũ bpoo xhadta'ĩgo Filipi-mjinao ni', mji ba'ewasẽdtatchẽ Makedonia-qwaadta. Heeu mjĩdta deesẽ ncomosõ Rumi-nxagko. Gkidta' bpoo nqẽ maanekhio nee.

¹³ Sabadto-nqëts'i bpoo mji-dtanga'ã dzaka'dtenao ni', nqwa-xharãnao, ikho gkwesegã gkiogka' dime salats'e qwaasi'. Hio nxeei', bpoo tametchio q'oo'i kikiãgki'ã nee, bpoo sügkiaa haanagkĩ hesokhigkisüгаа Yesudtanaëts'i sayoo baaraa. ¹⁴ Heso neë ke'ekhisüsisõsodtatcho, tametchu gkoosusu Tiatira-mjitchu, xwã hesuiã Lidia. Hesu gitl'e lhauwatee hogoriwasiteesa dlomosugkuwa nĩ Yakhwets'isa halimsewa nĩ heweaa bowats'ekhëts'i ke'ë ncweesusu. Ba'ese Yesü bpaä daasugkeesu gkwaa Pauli-bokhëgaa dtoots'esua, saa aarets'i, ¹⁵ aa hesu-ts'aagkusõsokhigkia' badtiza'i. Hewe'gasa Lidiãsu urĩsa nqwanesü gkisagka', "Hie cãse sii Ba'ese Yesusi aarets'ieei', tci-ts'aanagkwe ncaadi oo dturudte." Ikhisa nqwanesü'õgkimee, oo ni'.

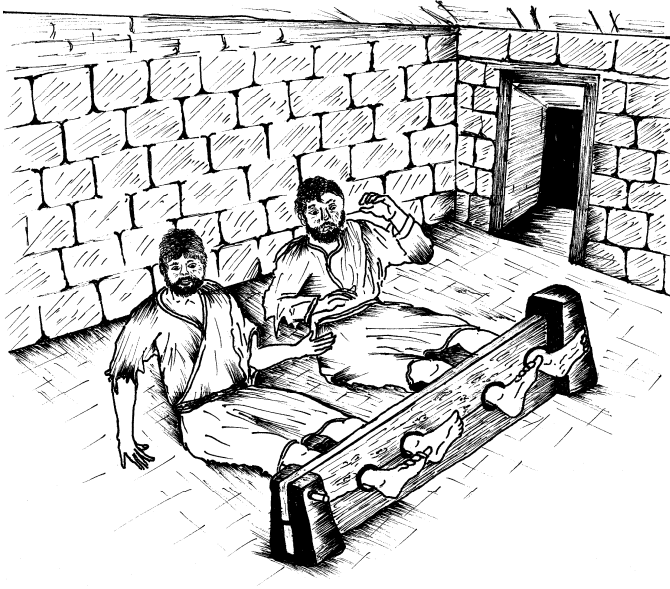
Pauli Silagkia' nqa'wa'i

¹⁶ Nqe ts'ekhe, hio neë sala-qwaãnao ni'i', nxoogkotchesu pagadzisu malaigka khateesusukhisüгаа q'oogki. Nxoogkotchesüsu heesu malaigka khatee'isa xumawa nĩ heeu xoo'i hesu-benegësoa peesaa uri deeteesa q'oo'wasugku'i. ¹⁷ Saa Paulikhigkisüsa x'aasümsets'i, nisã q'akhawa gka', "Heeso ncomosõso Warangee Tchiana Ba'esëgkimeega' ya'abe ni'ã bpona'õ-xooa' bowakhisi'." ¹⁸ Nqe deeteesa ikhi ncweewa. Bpaä tcüsi', Pauli yooã k'itl'e nĩgã nxoogkotchesüsua k'eets'its'eesü hewe malaigka khateëts'a gkiagka', "Yesu Kristu-xwa'ĩsi bokhibpo, dtugko heesu nxoogkotchesüsudtabpo!" O' dtidtee hewe malaigka khateë bpaä dtu.

¹⁹ Haaso hesu-benegëso hia' cãgee hingo peesaa q'oo'waĩ xoõ hesoiã gkoonawats'iai', aa Paulĩ nĩ Silãga' nqa'waĩ dtanë sogkona' khe'ĩ ni', mjigkimee-ba'ewase'õna'. ²⁰ Hia' ba'ewasisõso'õga' nxeegka'ĩ q'ookai', aa ikha' bo gka', "Heeso ncomosõso Wayahudisoga', aa sũ-mjĩdta' ncomosoa' halala'se, ²¹ nĩ ikha' somasugku gka', heso-dturudta-gkaleëgo' x'a'waa. Bpaa sũsi', Rumi-ncomososũga' nĩ sũ-sheriã meenaakhisũtchee hewekhets'i aarets'i'õ, haa x'a'waasats'igki."

²² Ncomoso-gumbë o' neesisõso aa wa'amãsona' korats'i Paulĩ nĩ Silã tl'atats'i'ĩsana'. Heso ba'ewasisõso aa bo gka', Paulĩ nĩ Silã sambo'ĩkhi'a' gitl'e dtugkuwaats'i'ĩ nĩ ts'akhunde'ĩ tl'apume'ĩ. ²³ Hia' ura' tl'apume'ĩ q'ookai', aa hic'a-koodtana' nxeesugku'ĩ ni'ã hic'a-koots'i ba'esëts'a' bo bpaa lhaa baloo'ĩgi. ²⁴ Hia' ikha' bogkweei', hewe hic'a-koots'i ba'esë bpaa guraa dtiindtinats'iëdtanaa nxeesugku'ĩ nĩgã heso-xhadtakhëga tee me'wadtanaa hic'awaakhi'ĩ.

²⁵ Hia dtwee gkadteaa nxeei', Paulĩ nĩ Silã sala'ã ni'ã neë Warangeets'i halimso-chimea' chime. Hic'a'ĩdtosõso hinsõso ke'ea' neë. ²⁶ Hi'ai' gkwaa tetemegko meëaa cãts'i nĩgã hic'a-koo-nxume'õga xhe'xhe'sugkee. O' dtidtee gkwaa dtanga'khëgki tchiaa dtidti'waa nqoots'iwa, tchiaso gkwaa hesox'a'khë hic'akhëgkiaa dtaadtats'iwa. ²⁷ Hewe hic'a-koogkimee ba'esë hia haangã dtanga'khë ncawasea ca'waa'i', bpaa hewe-simëga tl'akwee wak'ats'isagkimeëa, ikha gkwesega'õgkimeë gka' dime hic'a-ncomosõ tchiaa



Paulĩ nĩ Sila Warangeets'a' neẽ halimse hic'a-koodta'

xaasiwa. ²⁸ Paulĩsi' bpaã rõga c'ãgkweẽ ikha bogkwee, "Meegko wak'ats'i, tchiasũ o neesusũ gkoo!"

²⁹ O' hewe hic'a-koots'i ba'esẽ bpaã humbaloo nowagkaa'õga bo, bpaã koõdtanaa gkwelẽ nĩgã Paulĩ nĩ Sila'õga xets'ĩ iẽ gibigibi gkwadti'ĩga. ³⁰ Hewe'gaa dzakanaa dtugku'ĩ xagkats'a'ĩ, gkiagka', "Hoogko ba'ewasisĩ, hotcoo ncweẽ nĩ bpona'õ q'oowesina?"

³¹ Aa ikha' bogkwee, "Ba'ese Yesũts'igko aarets'i, hiisii bpoonabpo habpu-ts'aagkusõsokhisĩ gkoo."

³² Hewe'ga' Ba'ese Yesudtanaẽ bõga' bo'waagkwe hewe-koõts'i neesisõso ncomosõso tchiasokhigkia'.

³³ Nĩ saã hewets'i dtakhi, hic'a-qwaats'i ba'esẽ bpaã Paulĩ nĩ Sila-komerẽga nxokowaakhi'ĩ. Aa o' dtidteea' badtizaa hewe-ts'aagkusõso tchiasokhigkia'. ³⁴ Bpaã

Pauli nĩ Silāga hewe-koonaa nxeesugkuĩ nĩgā mantchaa ncuncu'waakhiĩ, aa hewe-ts'aagkusōso tchiasokhigkiaa magkats'i, swesi' Warangeets'a' aarets'i'õgkimeea'.

³⁵ Tl'ik'i hia nqei', mjigkimee ba'ewasisōso aa asgkaria' hic'a-koots'i ba'esēx'ana' kinse'ĩ, aa bogkweeso gka', "Dtaats'i'ĩgko heso makhāso."

³⁶ Hewe ba'esē bpaa bõ hewea Paulĩgkimeea bogkwee, gkiagka', "Mjigkimee ba'ewasisōso ncomosoa' kisimsimaa gka' dtaa'tchĩge'. Hewegkimee, swesi' dtugkwē sĩgkimeēts'i putl'uma ni'."

³⁷ Paulĩsi' bpaa asgkarĩsoa ikha bokhiĩ, "Hotcoo? Ncomoso'õga' ura' tl'apumesũ nĩ tl'eseē hic'a-koodta' gkaasũ sũgki Rumi-ncomososũts'a', a'eewa' dtanaā xhēgku-qwaana qeēsũso. Nĩ swesi' q'umaank'o dtugkusūsagkimeea'! Ankagki daats'iits'e, hesoakhi'a' ncaadtĩ dtaa'tchũ!" ³⁸ Haaso asgkarĩso aa mjigkimee ba'ewasisōsox'ana' kwaa, ni'ã hewekhe tchia' dte'waakhi'ĩ. Hia' ke'ei' hingo Paulĩ Silagki Rumi-ncomosoi', aa gkwadtiwa. ³⁹ Hewe'ga' nqwanets'isana' ni' nĩ hia' hic'a-qwaãdtatchoa' dtugkuĩ q'ookai', aa k'ak'asigkĩ ura' nqwane'ĩ gka' hewe mjĩdtatcho dtukhi'a'.

⁴⁰ Paulĩ Silagki hia' hic'a-qwaãdtatchoaa dtui', aa Lidia-ts'aana' ni'. Aa o'a' kikiāgki dogo aarets'isisōso hinsōsokhigkiaa ni'ã aarets'ĩdta' nqank'osugkuĩ o'tchoaa tchegkeri.

Tesalonikets'a khox'õgkiaa cãts'i

17 ¹Paulĩ nĩ Silã hia' xo' Filipi-mjitchooa tchegkerii' aa Amfipoli-mjidta' c'udtugku nĩ Apoloniats'i, ni'ã Tesalonike-mjits'a' nxee. O' Wayahudi-sinagogisi'. ²Paulĩ bpaã gkidta'naa nxee heweaa ncweewakhe'a nĩgã Sabadto swamgkikhia Wayahudĩsogkimeea Warangee-Andigkookhẽ'ĩga somasugkuwa. ³Andigkoõ hewekhe'ĩga ladi'mẽ nĩgã dteewakhi'ĩ hingo gka', Masiyã kha ncu'waã wak'aasoga' bpaã lha'dtewasedtatche c'eei, Warangeẽgaa gwesegawaakhe'. Ikha bokhi'ĩwa gkiagka', "Heekhwe hewekhega' heeu Yesũ tcaa sĩgkimeesi bots'ẽna ncwencwets'iwasẽ, hewegkimee heeu hewega' Masiyã." ⁴Wayahudĩso neẽ ke'esisõsodtatcho aa bõ hewe meenaa ni'ã Paulĩ nĩ Silãna' korats'i, Girikĩso Yakhwets'i halimsewasisõso deetesokhigkiaa nĩ tametchi ba'oowasisõso maa'dtosots'e.

⁵Wayahudĩso Yesuts'i aarets'itchoõsosi' gkumua' cãgee, ni'ã sogkona' haanga ncomoso ts'waawasitee kiki'se'ĩsagkimeea'. Heso aa gumbea' ncu'waã ni'ã mjĩdta' khox'õgkia' baarats'isugkee. Aa Yasoni-koõga' sambo'ĩga' nxeewats'ee Paulĩ nĩ Silãts'a' itchã, nĩ ncađtĩ mji-ba'ewasisõso'õ gkaa'ĩso. ⁶Hia' k'waama'ĩgi', aa Yasonĩ nĩ aarets'isisõso hinsõsokhigkia' tl'aa'ĩ dtanẽ mjigkimee ba'ewasisõso'õna' lhoi'soo'ĩga' ni', ikha' bõ, "Paulĩ nĩ Sila qwaa deeteedta khox'õgki baarats'isugkuisõso, swesi' onagkia' ncađti. ⁷Heeu Yasonĩgaa hewe-ts'aagkua gkaa'ĩ. Heso tchiaso

daanda' ncweewa wafalmegkimee ba'ese-sheriakhë'õtche ikha' bõ gka', mfalme dtesisoga', gka' Yesu." ⁸ Heso mjigkimee-ba'ewasisõso nĩ ncomoso-gumbëso hia' ikha' ke'ei', aa dtaangkina' weewee. ⁹ Mjigkimee ba'ewasisõso hia' Yasonĩ nĩ wa'amãsox'a'a dhamana' tl'aã q'ookai', bikets'i'ĩga' aa hesogkimeëts'a' ni'.

Paulĩ nĩ Sila Bereats'a' neesi'

¹⁰ Dtweë hewets'i dtakhi, wa'amãso aarets'isisõso aa Paulĩ Silagkia' Berea-mjina' kinseĩ. Hia' xo'a' nxeei', aa Wayahudi-sinagogidtana' ni'. ¹¹ O'sõso Wayahudĩso ura' ke'e'õts'i sona Tesalonikets'isõso'õtche. Aa Yesudtanaë bõga' magkats'i'ĩga halisee, nqetchia Warangee-Andigkookhëts'i bparibparise'ĩga' nĩ cãso bokhë hewekhe ara'waane'õts'i. ¹² Hewe'ga' hesodtatcho deeteesoaa aarets'i nĩ Giriki-tametchĩ nĩ makhãso ba'oowasisõsokhigkaa, maa'dtosots'e.

¹³ Bpaa tcüsi' Wayahudi Tesalonikets'isõso hia' ke'ei' hingo Paulĩ Warangeex'a'tchë bõts'a ië xo' Bereats'igkia somasugkui', aa xo'na' ni'. Hia' nxeei', aa ncomoso-gumbë o' neesisõsots'a' halala'së nĩ khox'õgkia' baarats'isugkee. ¹⁴ Lhibedtena, dogõso aarets'idtasõso aa Paulĩga' bahari-xharãna' kinsee. Bpaa tcüsi' Silã nĩ Timoodtë aa Bereats'a' giri'.

¹⁵ Haaso Pauli qeemesisõso aa Atene-mjits'a' nxeegkaa. O'si' aa Pauli-olo'lo'ĩga' kwaa gka', Timoodtë nĩ Silã lhibedtenakhi'a' x'aa.

Paulī Atene-ncomosokhigkiaa sayo

¹⁶ Paulī hia iē Silā nī Timoodtegkits'a xo' Atenets'a darai', nīgā cā gkwaa mji hewe halimsewats'ē sanamūts'a qōts'ii', hiai' bpaā moodtanaa ura nqats'ee. ¹⁷ Hewe'gaa sinagogidtaa Wayahudī nī Wayahudits'esōso Yakhwets'i halimsewasisōsogkimeea bo lhaaūts'a bowa, nī nqetchia haaso hewekhigkiaa sogkots'a q'oogkisisōsogki. ¹⁸ Nī xo' sogkots'i, ncomoso hinso ^aEpikurio nī ^bStoiko-gkwesegoo x'a'waasisōso, aa Paulīts'i kongoma'ōga' baaraa. Hesodtatcho aa gkia'gka', "Heeu tl'o'omso-ncemeseēna hotcoo bosagkimeea?" Hinso aa ikha' bo, "Ikha manats'i, q'uma dtets'i-warongo-boa bō ma'e." Heso ikhi bo'ōts'isi', Paulīgaa Bo Lhaaū Yesudtanaē nī lha'dtewase c'ee'ōdtanaēts'a bowa'ōgkimee.

¹⁹ Hewegkimee aa Paulīga' siē ni'ā sayo ncweeiso-gumbē, Areopagoa' haqats'ē'ōna' kheē ni'ā ikha' bogkwee, "Bō hewekhe xa'waā habpaā

^a **17:18 Epikurio-gkwesegoo x'a'waasisōso**, ikha' aarets'i hingo, ncemeseē-dturudtadta lhaaū, q'umadta dturudta'i magkats'i'ō dtakhi. Tleseēgki ikha' cā, mak'oo meegkwa cāts'iwa heso-dturudtadta. Nī ikha' aarets'i hingo warongosi'ts'e, neesegkeewa sambowasets'e q'umadta ncwencwets'iwasēna.

^b **17:18 Stoiko-gkwesegoo x'a'waasisōso**, ikha' aarets'i hingo, dturudtadta manasē heso-gkwesegoo xa'waā dturudte'ō nī dturudta korok'owase'i ie'ō nī mehēnxogkodta c'udtugkuseets'ets'ē. Hewegkimee q'umadta magkats'isugkuts'i'ō somasugku'ōkhēts'i isa' nī ikha' gkwesega hingo, hia lhaawa cāts'iwai' haa khawaseai' hesogkimee tchia dtakhi lhaa'wa.

somasugkuwats'ekhëts'i ke'e'õts'o sona. ²⁰ Hewekhe habpux'a'tcheo ke'ewats'ekhë uraa ayeesugkuwasũ, swesi' hotcoo manawase'õ manaa'õts'o sona."

²¹ Atene-ncomosõsõ nĩ q'uma'waits'ẽ xo' neesisõso, hesoaa nqetchia' ncweets'ẽ bo xa'waa ke'ẽ nĩ hewekhedtana sayo'õ dtidtee.

²² Hewe'gaa Paulĩ Areopago-gumbẽ dtaangkia nxumẽ ikha bo, "Hoogko Atene-ncomososĩ! Hisi cãgeei', sĩ tchiadta ure warongoe halimse. ²³ Tcaa mjidiasi ringoo sanamũ tchia sĩgaa halimsewats'ẽ ca'waasagkimeesisi', pumpuso-qwaagkisi q'oowe ikhi andigkaats'eedtõ gka', Manats'itcheẽ warangeẽgkimee. Sĩgaa manaatchĩgaa halimsets'ẽ, hewega' tcaa sĩgkimeesi bots'ẽ.

²⁴ Hewega' Warangeẽ tl'ungũ nĩ q'uma ncuncu'waasẽ nĩ tchia hewekhedta neesekhë, tl'eseẽgki hewe heekhwe tchiagkimee ba'ese. Hewegkimee pumpusegkwets'e kookhëdta ienaets'e ncomosoaa tli'waakhë. ²⁵ Haa ncomosogki ya'abegkwesots'e, mehëga sonakhe', heweaa ncomoso tchiasots'i dturudtã nĩ hiipasĩ nĩ magkaa hingehingẽgki tchiats'i i'wa'õgkimee. ²⁶ Nĩ ncemesee ts'ekheĩ, ncomoso-boyoboyo tchiaa ncuncu'waa aa q'umã tchiadta neeso. Warangeẽ dtaangkia gkwesegaeẽ ie, ha'sũ nĩ hagku neei'õts'i hewekhe boyoboyokhë. ²⁷ Ikha ncwee aa ncomosoaa hewets'i itcha, ankaa bpabpadtoo lhak'eei', ni'ã q'oowe. Bpaa ikhigkisi', sũ tchiasũ'õ ita ietchee. ²⁸ Heweaa daasugkusũ bpoo neewã nĩgõ q'umadta c'eewasusũgaa were. Hewekhe bokhë sĩ'dte

chime-ncwee'waisõsodtatchoaa bowats'ënaa lamaawa, gka', Sũ hewe-nxogkosũ.

²⁹ Hewegkimee sũ Warangee-nxogkosũ'õgkimee, mee'o hewets'i gkio'gka' sanamu lhak'ee, ncomosoaa heso-gkwesegoõ nĩ minigkoo'ĩga', dhahabũ, fedagkeeã nĩ d'ĩ'ga' dtakhi ncuncu'waakhẽ. ³⁰ Udtaa ncomosoaa nqekhẽ hewekhedta' manaatchoo'ĩga' ikha' ncweesi', Warangeẽ hewekhe ca'waatcheea ncwets'i. Bpaa swesi' ncomoso tchia qwaa tchiats'isõsoa bokhi'ĩ gka', heso-qhwadtats'ĩkhi'a' manawaã bikimaã piq'i, ³¹ nqea bpeẽ q'ooka'õgkimee ncomoso tchiasots'i xhẽgkusagkimee. Nqẽ hewets'i lhaagki'ĩ xhẽgkui ncemesee heweeaa malhee'ĩ. Nĩ lha'dtewasedtatche c'ekwee'ĩ, Warangeẽ ncomoso tchiasogkimee hembets'a bpeẽ q'ooka hingo gka' ncemeseẽ hewe Yesu."

³² Hia' Paulĩts'a' ke'e bpaa lha'dtewasedtatche c'ee'õts'a iẽ sayoi', hinso aa tl'eetl'ẽ nqee'õga baaraa, hinsosi' aa gka', "Heeu bõdtanae'ts'i, tl'eseẽ ke'ekhibpo'õts'o sona!" ³³ Hewe'gaa Paulĩ sayo ncweeiso-gumbẽga bikeẽ tchegkeri. ³⁴ Hinso aa Paulĩna' korats'ĩ ni'ã Yesuts'a' aarets'i. Aarets'isisõsodtatcho heesoga', Dionisio, Areopago-gumbẽdtatchẽ nĩ tametchu ts'ekhisu, xwã hesuiã Damarisi nĩ hinsogki.

Paulĩ Korindto-mjits'a iesi'

18 ¹ Hia hewekheaa c'udtugkuwai', Paulĩ bpaa Atenetcheaa tchegkeri nĩgã Korindto-mjinaa hik'i. ² Xo' aa Wayahudiee ts'ekhegkiaa q'oogki, xwã

heweiã Akila, Ponto-qwaats'a habats'i. Hewe Akilã nĩ ncumusũsu Prisolãsu Italia-q'umadtatchoaa hiisi beebana' ncahti. Heso ncahti'õts'isi', Wafalmegkimee ba'ese Klaudiõ nqekhẽ hewekhedta boowea'õgkimee gka', Wayahudĩso tchiaso tchegkerikhi'a' Rumi-mjiddatcho. Paulĩ bpaã mogkola'ĩsanaa hik'i, ³ nĩ hesogki hewekhe'a' koogkimeea' gkelemba'a tinewa'õgkimee, bpaã o'a giri' aa tchiasoaa ts'ekhets'a' ya'abewa. ⁴ Sabadto tchiats'i, Paulĩ bpakhi sinagoginaa hik'i nĩgã gkidta'a Wayahudĩ nĩ Girikĩsogkimeea Bo Lhaaũ Yesuiãts'a bowa, aa hesogki aarets'iso.

⁵ Hia' Silã Timoodtegiaa Makedonia-qwaatchoaa ncahtii', lhee'si' Paulĩ bpaã saa tchiats'a Wayahudĩsogkimeea Warangeex'a'tchẽ bõts'a bokhi'ĩwa, hingo Yesũ hewega' Masiyã. ⁶ Wayahudĩso hia' kongomaeẽ ni'ã hamameei', Paulĩ bpaã hesokhigki dogõga nxwee hewe-gitl'e koko'simaa'ĩga nĩ ikha bo, ^a "Sĩna cãsĩ! Hia Warangeeaa hewe'õga labanaa pank'esĩgi', tci qhwadtats'isisits'e hewedtana. Nĩ swe'õtchesãts'i, tci Wayahudits'esõsogkimee bosana hik'isi."

⁷ Hewe'gaa sinagogĩdtatcheaa dtũ nĩ Wayahudieets'e Yakhwets'i halimsewasẽ-ts'aanaa hik'i, xwã heweiã Tito Yusto. Hewe-koõ sinagogi beebaa ie. ⁸ Krispo, sinagogĩgkimee ba'esẽ bpaã Ba'ese Yesua aarets'iee, hewẽ nĩ hewe-ts'aagkusõsokhigkiaa.

^a **18:6** Dtorimso hingekhẽdta qwaã hewets'i ikha' andigkaa, *Sĩ-x'ek'ã sũ-tcee c'aangkigkwa ie!*

Korindto-ncomosõso hinsogki deeteeso Pauliaa hiai' bowats'ekhẽ bõts'i ke'esisõso, aarets'ia' aa badtiza.

⁹ Dtwee ts'ekhets'i, Ba'ese Yesũ bpaaladi'modtaa Paulĩga ikha bogkwee, "Meegko ncoo, iegkõ dtakhi bowa mee qhamũ, ¹⁰ tci gkoosisi habpudta gkoo nĩ ncemeseetlaagki sambo'ĩ ci'bpõ gkwe'esebpoiã. Iegkõ dtakhi bokhi'ĩ tci dtanae'ts'i, heeu mjĩdta ncomoso tcits'i aarets'iisõso deeteeso neesiso'õgkimee."

¹¹ Hewe'gaa Paulĩ xo' Korindtots'i, Akaya-qwaadta maagka ts'ekhẽ nĩ qaaso 6a dtou, hesodtaa Warangeex'a'tchẽ bõts'a bokhi'ĩ.

Paulĩ nxũkeea' ba'ese Galio'õga'

¹² Ba'ese Galioaa Akaya-qwaanaa ba'esets'isi', Wayahudi Korindto-mjits'isõso aa ts'ekhets'ĩ ni'ã Paulĩga' nqaã Galiõ'õna' qeeme, qhwadtats'i bo'waats'esagkimeea'. ¹³ Aa ikha' bo, "Ncemeseẽ heeu ncomosoa qhwenẽ ma'e aa Yakhwets'i xoo khatee'ĩ halimse. Xoõ hewe, sũ-sheriã x'a'sesũga."

¹⁴ Hia Paulĩgaa haank'ã bosagkimeea', Galiõ bpaalheso Wayahudĩsogkimeea ikha bo, gkiagka', "Sĩ Wayahudisĩ, a'ee heeu ncemeseẽ gkoonawa' au qhwadtats'i me'waa ncuncu'waa bpee hewe c'aangkinae bowa', o'si'wa' lhawei ke'ekhisĩsats'i.

¹⁵ Bpaal bogkimeẽ, xwagkimeẽ nĩ sũ-sheriakhẽgkimee kongomawãgkisãts'isi', dtiditichĩgaagkwe dtowaa. Tci hewekhe bõts'i nceencesits'e!" ¹⁶ O'si' Galiõ bpaalboa nceencewa'õtchesoa tl'ise'ĩ. ¹⁷ Hewe'ga' ncomosõso tchiaso o' kikiãgkisisõso Sostenesĩga' nqaal, sinagogigkimee ba'esẽ, ni'ã o' bo nceencets'ẽ

qwaa'õga' neë tl'ape. Bpaa tcüsi' ba'ese Galiõ
c'wa'tchee hewe hesoaa neë ncweets'ëts'i.

Pauli Antiokia-mjinaa kwaa, Siria-qwaadtaë

¹⁸ Hia hewekheai', Pauli bpaa dtaangkinaa nqe deetee ia xo' Korindto-mjits'i. Yoo bpaa dogõso aarets'idtasõsoa bpaari'õga bokhi'ĩ nĩgã Kenkrea-mjinaa hik'i, Prisiłāsũ nĩ Akilāgkiaa. O' bpaa ^ahewe-tcee-ts'ëga qhwaawe, bo heweaa Warangee'õga ncweesagkimeea booweĩagkimeea. O'tche, aa melina' gkẽ Siria-qwaana' bpaari'. ¹⁹ Hia' Efeso-mjits'a' nxeei', Pauli aa Prisiłāsũ nĩ Akilāgkiaa bikegki. Pauli'gaa o'a iesi', bpaa sinagogidтанаа nxee nĩgã Wayahudigkimeea Yesudtanaëts'a bokhi'ĩ. ²⁰ Heso aa nqwane gka', q'okonaagkwa heso'õ iwats'ẽ nqẽ, bpaa hewesi' meenaakhi'ĩtchee. ²¹ Hia ië bpaari'i', bpaa ikha bo, "Hia Warangeeaa meenaai', cisi tl'eseẽ." Hewe'gaa Efesotcheaa meli'ĩga haanga.

²² Pauli hia Kaisaria-mjits'a' nxeei' bpaa x'agki. O'tche bpaa Yerusalemunaa hik'i nĩgã aarets'isisõso-gumbõsoa mogkola'ĩ, hewe'gaa Antiokia-mjinaa hik'i.

²³ Hia o' nqe maa'dtoa dtooi', bpaa tchegkeri nĩgã Galatiã nĩ Frigia-qwaadtaa ringooringoõ c'udtugku. Qwaakhẽ Yesu-x'aaisõsoaa neewats'ëga x'a'waã nĩgã hesots'a nqank'osugku.

^a **18:18 tcee-ts'e qhwee'õ.** Wayahudĩso hia' Warangee'õ ncweets'ea' booweĩ, hia' hesoaa booweĩga' ncu'waai', tcee-ts'ëts'a' qhwawewa ikha' ladi'meë gka', hesoaa booweã ncwets'a.

Apolo Bo Lhaaũ Yesudtanaẽts'a bo

²⁴Wayahudiee ts'ekhe gkoosewa, xwã heweiã Apolo, Aleksandria-mjits'a habats'i. Nqekhẽ hewekhedta bpaa Efeso-mjits'a nxee. Hewe lhaa botee nĩ ura manawaa Warangee-Andigkookhẽ. ²⁵Apolõ Ba'ese Yesu x'aã dturudte'õ gkaleẽga' somasugkee. Hewegki dzigida naĩ bpaa ncomosoa Yesudtanaẽts'a lhaagkiĩga somasugku, ankaa dtakhi Yohana-badtizoõ dtidteea manaai'. ²⁶Bpaa sinagogidtaa c'wa'tcheaa Yesudtanaẽts'i bo'õga baaraa. Prisilãsũ nĩ Akilã, hia' hewekhe Apoloaa somasugkuwats'ekhẽga' ke'ewai', aa heso-ts'aana' khee ni'ã Warangeeaa ncomosoa bponaĩ xoõga' lhaa'a somasugkee.

²⁷Apolõ hia bahari lhaamẽ Akaya-qwaana hik'isagkimeei', dogo aarets'idtasõso aa samboa' ieẽ ni'ã barua' andigkaakhiĩ Yesu-x'aaisõso xo'sõsoa', gka' lhaakhi'a' c'wakhe'ee. Hia xo'a nxeei', bpaa ura adugkuĩ haaso Warangee-moolhaweĩ Yesuts'i aarets'isisõsoa, ²⁸Wayahudĩso sambo'ĩ ncomosodta huma'ĩĩga, hembets'a Warangee-Andigkookhẽts'a ladi'mẽ hingo, Yesũga' Masiyã.